Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

48 йил чиқиши
№ 194 (13.456).
26 АВГУСТ 1966 йил
ЖУМА
Баҳоси 3 тийин.

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

ФИЗКУЛЬТУРА ВА СПОРТНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети мамлакатда физкультура ва спортни янада ривожлантириш масалаларини кўриб чиқдилар.

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати физкультура ва спортни ривожлантиришга ҳамиша катта эътибор бериб келмоқдалар. Физкультура ва спорт руҳий бойликни, маънавий софликни ва жисмоний камолотни ўзида уйғунлаштириб, мужассамлаштирган совет кишисини тарбиялашнинг муҳим воситаларидан бири эканлиги КПСС Программасида, КПСС XXIII съездининг қарорларида кўрсатиб ўтилган. Физкультура ҳаракатини ривожлантиришда кейинги йилларда муайян ижобий натижалар қўлга киритилди. Шу билан бирга физкультура ва спортнинг ҳозирги даражаси ўсиб борган талабларга жавоб беролмаётир, физкультура ҳаракатидан эса тарбиявий ишда тўла равишда фойдаланилмаётир. Кўпгина корхоналар қурилишларда, колхозлар, совхозларда ва муассасаларда физкультура ва спорт оммавий тус олган эмас. Мактабларда ва олий ўқув юртларида оммавий физкультура ишига, ўқувчиларнинг спорт маҳоратини оширишга лозим бўлган даражада эътибор берилмаяпти.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети инсонни коммунистик руҳда тарбиялашнинг энг муҳим элементларидан бири бўлган физкультурага катта давлат аҳамияти бериб, аҳоли орасида олиб борилаётган тарбиявий ишнинг муҳим участкаси тариқасида физкультура ҳаракатига раҳбарликни яхшилаш, физкультура совет кишисининг маънавий ва руҳий қиёфасини шакллантиришга жамият ўтказаётган таъсирнинг тағин ҳам актив воситаси бўлиб қолиши, совет кишисининг ҳар томонлама уйғун бўлиб ривожланишига ҳам юксак даражада унумли меҳнат қилишига, узоқ йиллар давомида бақувват ва соғлом бўлиб яшашига, ўзининг ижодий активлигини узоқ йиллар саклаб қолишига, Ватанни ҳимоя қилишга тайёр бўлиб туришига ёрдам бериб турадиган бўлиши учун физкультура ва спортни янада ривожлантиришга доир конкрет тадбирларни белгилаб бериш вазифасини иттифоқдош республикалар компартияларининг Марказий Комитетлари ва Министрлар Советлари партия комитетлари ва меҳнаткашлар депутатлари Советларининг ижроия комитетлари, ВЦСПС, ВЛКСМ Марказий Комитети, СССР спорт жамиятлари ва ташкилотлари союзининг марказий совети зиммасига юкладилар.

Совет физкультура ҳаракати чинакам умумхалқ характерига эга бўлиши, жисмоний тарбиянинг илмий жиҳатдан асосланган системаси негизига қурилиши, аҳолининг ҳамма группаларини болалик чоғидан бошлаб, изчил равишда ўз сафига тортиши лозим.

Меҳнат унумдорлигини ошириш, касалликларнинг олдини олиш, ишчи ва хизматчиларнинг актив дам олиши учун шарт-шароит яратиб бериш тадбирларининг ажралмас қисми тариқасида физкультура ва спортни ҳар бир корхонада, муассасада жорий қилишни таъминлаш партия, совет, касаба союз, комсомол, физкультура ва хўжалик ташкилотларига топширилди. Шу мақсадда меҳнаткашларнинг ҳар хил спорт турлари билан систематик равишда шуғулланишларини ташкил этиш, ўрта ва катта ёшдаги кишилар учун физкультура группалари тузиш; ишлаб чиқариш гимнастикасини жорий қилиш, спорт ва туристик базалар, туристик-соғломлаштириш лагерлари, баликчи ва овчи уйлари вужудга келтиришда кўпроқ ташаббус кўрсатиш тавсия этилади.

Умумий таълим ва профессионал техника мактаблари ёш авлодни жисмоний ривожлантиришнинг негизи бўлишлари лозим. Мактабнинг вазифаси шуки, у физкультурага, спортнинг оммавий турларига доир зарур билимлар ва кўникмаларни ўқувчиларга сингдириши ва шу асосда мактаб ўқувчиларининг ҳар томонлама жисмоний ривожланишини ва соғлиғини мустаҳкамлашни таъминлаши лозим.

Иттифоқдош республикаларнинг министрлар советларига, СССР Маориф министрлигига 1967—1969 йилларда қишлоқлардаги барча саккиз йиллик мактабларда физкультура ўқитувчиси лавозимини белгилаб қўйиш ва унга физкультурага доир дарс машғулотлари олиб боришдан ташқари, синфдан ташқари физкультура ишларини ўтказишни ҳам юклаб қўйиш таклиф қилинди. Шунингдек, мактабларда спорт-оммавий ишларга, спорт асбоблари ва ускуналари сотиб олишга ажратилаётган маблағларни 1967 йилдан бошлаб кўпайтириш кўзда тутилади. Ҳамма типдаги мактабларнинг барча синфларида ҳафтасига икки марта физкультура дарси киритилади.

Мактабларда ва билим юртларида синфдан ташқари спорт-оммавий ишларни кенгайтириш, бу ишларни жисмоний тарбияга оид ўқитиш процесси билан бевосита боғлаб олиб бориш; саломатлигининг ҳолати жиҳатидан махсус медицина группасига ўтказиб қўйилган ўқувчилар билан физкультура машғулотлари ташкил этиш; жисмоний тарбия ва ўқувчиларнинг соғлиғини мустаҳкамлаш борасидаги ишларнинг якунларини иттифоқдош республикаларнинг соғлиқни сақлаш министрликлари билан биргаликда ҳар йили кўриб чиқиш халқ маорифи органларига топширилди.

Олий ва ўрта махсус ўқув юртларида студентлар ва ўқувчиларнинг физкультура ва спорт билан мунтазам шуғулланишлари учун зарур шарт-шароит яратиб бериш; ўқув планида жисмоний тарбияга ажратилган соатларнинг камайтирилишига йўл қўймаслик; спорт билан факультатив машғулотлар олиб бориш учун имкониятларни кенгайтириш таклиф қилинди. Тегишли ташкилотлар бошланғич, саккиз йиллик ва ўрта мактаб ҳамда профессионал техника билим юртлари учун ўқувчиларнинг сонига қараб зарур спорт иншоотлари рўйхатини белгилаб беришлари ҳамда икки-уч йил ичида мактаблар ва билим юртлари ҳузурида жисмоний тарбия программасининг бажарилишини таъминлайдиган спорт базалари ва шаҳарчаларини вужудга келтириш чораларини кўришлари зарур.

Студентлар ва ўқувчиларнинг кучлари билан жамоатчилик асосида спорт иншоотлари қуриш, бунинг учун ўқув юртларига зарур бинокорлик материаллари, механизмлар ва транспорт ажратиб бериш тавсия қилинади. Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари профессионал техника билим юртларига хўжалик шартномалари тузиб бажарилган ишлардан келган даромадларнинг ўқув юртлари ихтиёрида қолдирилаётган маблағларидан спорт иншоотлари ва соғломлаштириш-спорт лагерлари қуриш ҳамда уларни кенгайтириш учун биргалашиб, фойдаланиш рухсат этилди. Янги қурилаётган ўқув юртлари шу ўқув юртлари учун белгиланган спорт иншоотлари битказилгандан кейин фойдаланишга топширилиши лозимлиги қоида қилиб қўйилди.

Мавжуд спорт иншоотларидан яхшироқ фойдаланишга алоҳида эътибор берилади. Спорт иншоотлари, ускуналари ва асбоблари кундузги вақтларда мактабларга, билим юртларига, техникумларга физкультура дарсларини ўтказиш ва спорт-оммавий ишларни ўтказиш учун текинга, олий ўқув юртларига эса имтиёзли шартлар билан бериб қўйилиши лозим. Бундай ҳолларда шу иншоотлардан фойдаланувчи ташкилотлар уларга хизмат кўрсатишда қатнашишлари мутлақо шарт. Болалар коллективларининг айрим спорт мусобақаларини текин бориб кўришларига рухсат этилди.

Физкультура муаллимларининг, жисмоний тарбия ўқитувчиларининг, тренерларнинг ҳамда физкультура ва спорт билан шуғулланувчи бошқа мутахассисларнинг малакасини ошириш чоралари белгилаб берилди. 1967 йилда Москвадаги Ленин орденли Марказий давлат физкультура институти ҳузурида доимий равишда 300 га яқин киши шуғулланадиган тренер ва ўқитувчи кадрлар малакасини ошириш факультети очилади. Иттифоқдош республикаларда физкультура кадрларининг малакасини оширмоқ учун областлараро ва область қисқа муддатли курслари ташкил этилади. Иттифоқдош республикаларнинг маориф министрликлари ўқитувчилар малакасини ошириш институтларида жисмоний тарбия ўқитувчиларининг малакасини ошириш системасини вужудга келтиришлари мутлақо зарур.

Оммавий физкультура ҳаракатининг ва спортчилик маҳоратини ўстиришнинг энг муҳим социалогик, педагогик, психологик, медицина-биологик ва ташкилий проблемаларини ўрганишга илмий муассасаларнинг диққат ва эътиборини қаратиш зарур деб топилди. СССР Фанлар академиясига, СССР Медицина фанлари академиясига, СССР Педагогика фанлари академиясига мазкур проблемаларни ишлаб чиқишда актив қатнашиш тавсия қилинди. Физкультура марказий илмий тадқиқот институти Бутуниттифоқ физкультура илмий тадқиқот институтига айлантирилади.

Партия, совет, касаба союз, комсомол ва физкультура ташкилотларига қишлоқдаги оммавий физкультура ва спорт ишларига эътиборни кучайтириш, физкультурага доир жамоатчи инструкторлар ва ташкилотчилар тайёрлаш, спортнинг қишлоқ ёшлари учун энг боп турларини ривожлантириш, колхозлар, совхозлар ва район марказларида спорт мусобақаларини мунтазам равишда ўтказиб туриш, бу ишни маданий-оқартув муассасаларининг фаолияти билан чамбарчас боғлаб олиб бориш таклиф қилинди.

Маҳаллий органлар, колхозларда, совхозларда район марказларида касаба союзлари, ижроия комитетлари, совхозлар ва матлубот кооперацияси ташкилотларининг берган маблағларини ҳисобга олиб, комплекс спорт майдончалари, стадионлар ва бошқа спорт иншоотлари қуришни кенгайтиришлари лозим. Қишлоқ клубларида албатта спорт заллари ва майдончалари бўлиши керак. Спорт ташкилотларига ва идораларига оммавий спортни ривожлантириш, спорт резервларини тарбиялаш; болалар ва ёшлар учун махсус спорт мактаблари очиш, шунингдек олий спортчилик маҳорати мактаблари очиш; ҳар томонлама билимли тренер кадрлар тайёрлаш; ходимлар ва спортчиларнинг қўйилган вазифаларни бажаришлари учун уларга нисбатан талабчанликни кучайтириш борасида конкрет чоралар кўриш топширилди.

СССР Соғлиқни сақлаш министрлигига медицина муассасаларининг даволаш-профилактика ишида физкультурадан фойдаланишни кенгайтириш; физкультура ва спорт билан шуғулланувчиларни врачлар контролидан ўтказиб туришни яхшилаш; поликлиникалар ҳузурида врач-физкультура муассасалари, физкультура билан даволаш кабинетларини кўпайтириш; медицина олий ўқув юртларидаги студентларга ва врачларга физкультура воситаларидан даволаш-соғломлаштириш мақсадларида фойдаланиш масалаларига доир билимлар бериб, уларнинг шу соҳадаги тайёргарлигини ошириш таклиф қилинди.

Меҳнаткашлар ва ўқувчи ёшлар орасида аввало улар яшаб турган жойларда оммавий физкультура ва соғломлаштириш ишларини ривожлантиришда меҳнаткашлар депутатлари Советларининг ролини ошириш зарурлиги кўрсатиб ўтилди. Меҳнаткашлар депутатлари Советларига спорт иншоотлари қайси ташкилотга мансуб бўлишидан қатъи назар бу иншоотларни ҳар бир район ва микрорайонда олиб бориладиган оммавий физкультура ва соғломлаштириш ишларининг марказларига айлантирмоқ учун спорт иншоотлари қуриш ва мавжуд иншоотлардан фойдаланиш масалаларини; квартира учун олинаётган ҳақдан маданий-оммавий ва спорт ишларига ажратилаётган маблағлардан фойдаланишни тартибга солиш масалаларини кўриб чиқиш топширилди. Зарур бўлиб қолган тақдирда шу маблағлардан микрорайон, район, шаҳар доирасида марказлаштириб фойдаланиш тавсия қилинди.

Социал-маданий муассасалар қуришга мўлжалланган ва марказлаштирилмаган манбалар ҳисобидан, шу жумладан бир неча муассаса ёки ташкилотнинг маблағларини бирлаштириш асосида ҳам спорт иншоотларини ободонлаштириш ва жиҳозлаш, шунингдек янги спорт иншоотлари қуриш ишларини бажаришда министрликларнинг, меҳнаткашлар депутатлари советлари ижроия комитетларининг, ўқув юртларининг, колхозларнинг, касаба союз, физкультура ва ДОСААФ ташкилотларининг ҳуқукларини кенгайтириш кўзда тутилади.

СССР Госстройига шаҳарларни ва янги саноат корхоналарини комплекс қуриш ва реконструкция қилиш чоғида албатта бино қилиниши лозим бўлган спорт иншоотларининг рўйхатини ВЦСПС СССР Спорт жамиятлари ва ташкилотлари союзи марказий совети ва ДОСААФ марказий комитети билан биргаликда тузиб чиқиш, спорт иншоотларининг янги типовой лойиҳаларини тасдиқлаш таклиф қилинди. Микрорайонлардаги ва уй-жой массивларидаги спорт иншоотларини ускуналаш ҳамда уларни уй-жой биноларини фойдаланишга топшириш билан бир вақтда ишга солиш лозимлиги қоида қилиб белгилаб қўйилди.

Физкультура, спорт ва туризм билан шуғулланиш учун керакли буюмларни ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва уларнинг сифатини ошириш ҳамда спорт моллари билан савдо қилишни яхшилаш мақсадида СССР Госпланига, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига, спорт асбоблари ишлаб чиқараётган министрликлар ва идораларга спортчи ва туристларга керакли асбобларни, уст-бош ва оёқ кийимларни ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва шу молларнинг сифатини яхшилаш чораларини кўриш таклиф қилинди. Спорт буюмларини ишлаб чиқариш билан шуғулланувчи «Главспортпром» бош бошқармасини тузиш ҳамда спорт ва туристик буюмлари бўйича Бутуниттифоқ лойиҳалаш технология ва экспериментал-конструкторлик институти тузиш зарур деб топилди.

СССР савдо министрлигига ва центросоюзга спортчиларга ва туристларга керакли моллар билан кўтара ва чакана савдо қилишни яхшилаш; ихтисослаштирилган магазинларни кўпайтириш таклиф қилинди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети шу нарсага диққат ва эътиборни жалб қиладиларки, физкультурачилар оммасининг фаолиятини, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг ташаббускорлигини кенг авж олдирмай туриб, спорт ташкилотларининг ташкилотчилик ишини анча яхшиламай туриб, бу ишга ажратилаётган маблағлардан ва мавжуд моддий базадан самарали фойдаланишни анча яхшиламай туриб, физкультура ва спортни янада ривожлантириш тадбирларини амалга ошириб бўлмайди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлиси тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

25 августда Тошкентда олтинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг саккизинчи сессияси ўз ишини давом эттирди.

Эрталаб соат 10 да республика Олий Советининг раиси депутат **О. Содиқов** раислигида Олий Советнинг навбатдаги мажлиси бошланди. Бу мажлисда сессиянинг кун тартибидаги иккинчи масала — Ўзбекистон ССРнинг 1965 йилги Давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги масала юзасидан музокараларда депутат **Г. И. Скоробогатов** (216-Тошбулоқ сайлов округи), Фарғона область ижроия комитетининг раиси **М. Иброҳимов**, депутатлардан **М. Умаров** (428-Киров сайлов округи), **Э. Т. Шайхов** (95-Ленин сайлов округи), Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министри **Қ. С. Зоиров**, Ўзбекистон ССР енгил саноат министри **Ф. Қўқонбоев** қатнашдилар.

Олий Совет Ўзбекистон ССРнинг 1965 йилги Давлат бюджетининг ижроси тўғрисида бир овоздан қарор қабул қилди.

Шундан кейин сессия кун тартибидаги учинчи масалани — Ўзбекистон ССР Олий Советининг доимий комиссиялари тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш масаласини қараб чиқа бошлади. Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиумининг Раиси депутат **Е. С. Насриддинова** шу тўғрида доклад қилди.

Музокараларда депутатлардан **А. Ғозиназаров** (368-Халқобод сайлов округи), **М. Ғ. Ваҳобов** (231-Ҳаққулобод сайлов округи), **В. С. Скребнев** (10-Жуковский сайлов округи), Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Юридик комиссиянинг раиси **М. С. Восиқова** сўзга чиқдилар.

Музокаралар тамом бўлгандан кейин депутатлар Ўзбекистон ССР Олий Советининг доимий комиссиялари тўғрисидаги Низомни бир овоздан тасдиқладилар.

Олий Совет Ўзбекистон ССР суд тузилиши тўғрисидаги Қонунга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида Қонун лойиҳалари тайёрловчи доимий комиссия раиси депутат **Ҳ. Р. Мусахонова**нинг докладини тинглади. Бу докладни муҳокама қилишда Ўзбекистон ССР Олий суди раисининг вазифасини бажарувчи **С. Х. Пўлатхўжаев** ва депутат **М. Маҳсумов** (116-Пушкин сайлов округи) қатнашдилар.

Депутатлар Ўзбекистон ССР суд тузилиши тўғрисидаги Қонунга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги Қонунни бир овоздан қабул қилдилар.

Кун тартибидаги бешинчи масала — республика Олий Советы Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида сессия Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиумининг секретари депутат **Р. Сахибоевнинг** докладини тинглади.

Олий Совет ўз муҳокамасига тақдим этилган Қонунларни қабул қилди ва Фармонларни тасдиқлаш тўғрисида қарорлар қабул қилди.

Шу билан олтинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг саккизинчи сессияси ўз ишини тамомлади.

Суратда: Ўзбекистон ССР Олий Советы депутатлари (чапдан ўнгга) Ромитан районидаги «Ўзбекистон» колхозининг раиси М. ЖУМАЕВ, Бухородаги 163-қурилиш трести қурилиш материаллари комбинатининг моторчиси Н. С. МИРОШКИНА, Шўрчи районидаги Жданов номли колхоз раиси У. ДОНИЕРОВ, Косон районидаги Ленин номли посёлка Советининг раиси Х. ҲАСАНОВА, Вобкент районидаги «Ленинград» колхозининг бригада бошлиғи М. ҚАНДОВА ва Термиз районидаги «Намуна» колхозининг сут соғувчиси У. ДАДАБОЕВА ўртоқлар.

И. Глауберзон фотоси.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

М. Г. КАЛИНАСНИ «ЁНҒИНДА ЖАСОРАТ КЎРСАТГАНЛИК УЧУН» МЕДАЛИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ёнғин вақтида давлат мол-мулкини сақлаб қолишда кўрсатган мардлиги, жасорати ва фидокорлиги учун «Ташсельмаш» заводи қуюв цехи обрубка бўлимининг мастери марҳум Михалис Григорис **Калинас** СССР Олий Советы Президиуми номидан «Ёнғинда жасорат кўрсатганлик учун» медали билан мукофотлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиумининг Раиси
Ё. НАСРИДДИНОВА.
Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиумининг Секретари
Р. САХИБОЕВ.
1966 йил, 22 август,
Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР РЕСПУБЛИКА МАОРИФ МИНИСТРЛИГИНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ИТТИФОҚ-РЕСПУБЛИКА МАОРИФ МИНИСТРЛИГИГА АЙЛАНТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиуми **қарор қилади:**

Ўзбекистон ССР республика Маориф министрлиги Ўзбекистон ССР иттифоқ-республика Маориф министрлигига айлантирилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиумининг Раиси
Ё. НАСРИДДИНОВА.
Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиумининг Секретари
Р. САХИБОЕВ.
1966 йил 23 август.
Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Н. И. ШУЛЬГИНАГА «ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ФАН АРБОБИ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Кўп йил давомида самарали илмий-педагогик ва ижтимоий-сиёсий фаолияти, республикада юксак малакали мутахассис кадрлар тайёрлаганлиги ва тарбиялаб етиштирганлиги учун Тошкент темир йўл транспорти инженерлари институтининг кафедра мудири Надежда Ивановна **Шульгинага** «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиумининг Раиси
Ё. НАСРИДДИНОВА.
Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиумининг Секретари
Р. САХИБОЕВ.
1966 йил, 25 август.
Тошкент шаҳри

ПАХТА ТЕРИМИ БОШЛАНДИ

Қашқадарё пахтакорлари учун соғиниб кутилган кунлар келди. Улар шу дамгача 210 минг тонна пахта етиштириш ҳақида берилган ваъданинг устидан чиқиш учун ғўза парваришини қизғин давом эттирган эдилар. Энди эса ана шу миқдордаги «оқ олтин»ни давлат омборига тўкиш учун курашни бошлаб юбордилар. Ғузор районидаги Ленин номли, Карл Маркс номли, Охунбобоев номли, Яккабоғ районидаги Энгельс номли, «Қизил Ўзбекистон», Қарши районидаги «Пахтакор», Энгельс номли, «III Интернационал» ва Карл Маркс номли колхозларда биринчи бўлиб теримга киришилди.

Ўтган йили республикада биринчи бўлиб пахта тайёрлаш планини бажарган Чироқчи районидаги «Восход» совхози бу йил ҳам пешқадамлик қиляпти. Хўжаликда 22 августгача йиллик планнинг 4 проценти миқдорида пахта тайёрланди. Ғузор, Яккабоғ, Чироқчи ва Қарши районларининг хўжаликлари давлатга бу йилги ҳосилнинг дастлабки тонналарини топширдилар. Область хўжаликларида ҳосил йиғим-терими кун сайин оммавий тус олмоқда.

З. ИСРОИЛОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

СИРДАРЁ ОБЛАСТИ СОСТАВИДА ЯНГИЕР РАЙОНИНИ ТУЗИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиуми меҳнаткашлар депутатлари Сирдарё область Советы ижроия комитетининг илтимосини қондириб, **қарор қилади:**

1. Сирдарё области составида Янгиер районини тузилсин ва бу райоининг маркази Янгиер шаҳрида бўлсин.

Дружба, Фарҳод қишлоқ советларининг территорияси ва Димитров номли қишлоқ совети территориясининг Боёвут районидаги «Ширин» совхози ерлари чегарасини ўз ичига олган қисми Янгиер райони составига қўшилсин.

2. 6-совхоз марказий усадьбасидаги аҳоли яшайдиган пункт Пахтаобод қишлоғи деб аталсин.

3. Ильич районининг маркази Янгиер шаҳридан Пахтаобод қишлоғига кўчирилсин.

4. Жиззах районидаги Акмал Икромов номли ва Пахтакор қишлоқ советларининг территориялари Ильич райони составига қўшилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиумининг Раиси
Ё. НАСРИДДИНОВА.
Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиумининг Секретари
Р. САХИБОЕВ.
1966 йил 25 август. Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ҳарбий хизматчилардан В. В. Дядичко, И. Г. Гасанов ва В. Қ. Эсенжаровни «Ёнғинда жасорат кўрсатганлик учун» медали билан мукофотлаш тўғрисида

Ут ўчириш, одамларни ва уларнинг мол-мулкини қутқазиб қолишда жасорат ва мардлик кўрсатганликлари учун қуйидагилар СССР Олий Советы Президиуми номидан «Ёнғинда жасорат кўрсатганлик учун» медали билан мукофотлансин:

1. **Дядичко** Владимир Владимирович — младший сержант.
2. **Гасанов** Исамогомед Гасанович — оддий аскар.
3. **Эсенжаров** Виталий Карпович — оддий аскар.

Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиумининг Раиси
Ё. НАСРИДДИНОВА.
Ўзбекистон ССР Олий Советы Президиумининг Секретари
Р. САХИБОЕВ.
1966 йил, 22 август,
Тошкент шаҳри.

ТАСС АХБОРОТИ

«ЛУНА-11» КОСМОСДА

Ойни ва Ой атрофидаги фазони тадқиқ қилишни давом эттириш программасига мувофиқ 1966 йил 24 августда Москва вақти билан соат 11-03 минутда Совет Иттифоқида Ой томонга космик ракета учирилди.

Ракетага оғирлиги 1640 килограммли «Луна-11» автомат станцияси ўрнатилган. Станцияни учиришдан кузатилган асосий мақсад — Ой сунъий йўлдоши системаларини янада такомиллаштириш ва Ой атрофидаги фазода илмий тадқиқотлар ўтказишдир.

Улчов маълумотларини ишлаб чиқишнинг дастлабки натижалари станция ҳисоблаб белгиланган траекторияга яқин траектория бўйлаб ҳаракат қилаётганлигини кўрсатиб турибди. 1966 йил 24 август Москва вақти билан соат 14 да «Луна-11» станцияси Ердан 26 минг километр нарidaги масофада, Ер юзасининг координатлари шимолий кенглигидаги 12 градус 4 минутдан, шарқий узунликдаги 135 градус 50 минутдан иборат бўлган нуқтаси тепасида учиб бормоқда эди.

Телеметрия маълумотларига кўра станцияда ўрнатилган аппаратлар нормал ишлаб турибди.

Ер юзидаги махсус ўлчов комплекси станциянинг учишини кузатиб турибди. Координация-ҳисоблаш маркази олинаётган маълумотларни ишлаб чиқмоқда.

У. КЕККОНЕН СССРГА КЕЛДИ

СОЧИ, 25 август. (**ТАСС мухбири**). Финляндия Республикасининг Президенти Урхо Кекконен бугун махсус самолётда Хельсинкидан Сочига келди. Совет Ҳукумати уни дам олиш учун СССРга таклиф қилган.

Адлер аэропортида ҳурматли меҳмонни СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

ЙИЛЛИК ПЛАН БАЖАРИЛДИ

Сирдарё районидаги Охунбобоев номли колхоз чорвадорлари катта меҳнат ғалабасини қўлга киритдилар. Улар қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни тобора кўпайтириш учун социалистик мусобақани қизитиб, давлатга 750 центнер гўшт етказиб бердилар. Бу, йиллик планда кўзда тутилганидан 50 центнер кўпдир.

КПСС Марказий Комитети сўнгги Пленумлари ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг яқинда ўз ишини тамомлаган Пленуми қарорларини оғишмай амалга ошириш учун астойдил курашаётган чорвадорлар планидан ташқари маҳсулот топширишни давом эттиришяпти.

СУТ БУЛОҒИ

БУХОРО. [«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирларидан]. Ғиждувон районидаги «Коммунизм» колхозида 1956 йилда ҳар бир сигирдан 800 литрдан сут соғиб олинган эди. Ўша йили фермага келган Мусаллама Муқимова 20 сигирдан 1.200 литрдан сут соғиб олгани ҳамманинг эсида.

ДОНГДОР СУТ СОҒУВЧИ ҲОЗИРГАЧА 1 МИЛЛИОН 461 МИНГ 791 ЛИТР СУТ СОҒИШГА МУВАФФАҚ БУЛДИ. Колхозда ҳар бир сигирдан 1.800 литрдан сут соғиб олинди. Йиллик план шараф билан бажарилди.

Мусаллама опа соққан сут бир қанча шаҳар аҳолисига етади. Мисол учун узоққа бориб ўтирмайлик. Ҳозир Бухоро шаҳрининг аҳолиси кунига 40 тонна сут истеъмол қилаётган бўлса, оддий колхоз чорвадори соққан сут билан ана шу шаҳар аҳолисини 34 кун таъминлаш мумкин.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ VIII СЕССИЯСИ

ДЕПУТАТ С. АЗИМОВ ДОКЛАДИ ЮЗАСИДАН МУЗОКАРАЛАР

Депутат Б. Р. Раҳимов нутқи

Хоразм область партия комитетининг биринчи секретари

КПСС XXIII съезди таъкидлаб ўтганидек, коммунистик қурилиш манфаатлари мактаблар ишини яна ҳам яхшилашни, мактабларнинг моддий базасини мустаҳкамлашни, ўқув процессини такомиллаштиришни талаб қилади. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Республика Министрлар Совети умумий таълим мактаблари тўғрисида яқинда қабул қилган қарор бу соҳада қиладиган ишларимизнинг конкрет программасидир.

Биз шу нарсани мамнуният билан қайд қиламизки, сўнгги йилларда бутун мамлакатда бўлгани сингари областимизда ҳам халқ маорифини ривожлантириш ва такомиллаштириш соҳасида кўп иш қилинди. Республика Олий Советига биз бугун билдирамизки, областда мактабларни янги ўқув йилига тайёрлаш 20 августда тугалланди. Ана шу из жараёнида кўпгина ижодий ташаббус кўрсатилди ва яхши ишлар қилинди. Болаларни ўқитиш ва тарбиялаш учун энг қулай маданий-маиший шароитлар яратиб бериш учун интилиш бу соҳада энг характерли хусусиятдир. Мактаб территорияларини ободонлаштириш ва кўкаламзор қилиш йўлида кўп ишлар амалга оширилди. Бир қанча мактабларда найсимон қудуқлар қурилди, ошхона ва буфетларнинг бинолари кенгайтирилди, янги ошхоналар очилиб, уларга газ плиталари ўрнатилди. Баъзи илғор колхозлар ўқувчиларни текин овқатлантиришни ташкил этмоқдалар.

Шу билан бирга шуни тан олиш керакки, бизда халқ маорифини ривожлантириш коммунистик қурилишнинг ўсган талабларига ҳали жавоб бермайди. Ҳамма жойда ва ҳамма вақт ҳам таълим-тарбия иши бирга қўшиб олиб борилмаётир. Дарсларни бир сменада ўтказишга ўтиш туфайли вужудга келган имкониятлар ёш авлодни ўқитиш ва тарбиялашни яхшилаш йўлида етарли суратда фойдаланилмаётир. Ўзлаштиришнинг паст бўлиш фактлари ҳали ҳам тугатилгани йўқ. Ўқувчиларнинг мактабдан кетиб қолиш ҳоллари ҳозир ҳам бор.

Хоразм болалар туғилиши жиҳатидан мамлакатда биринчи ўринни эгаллайди. Аммо мактаб, шунингдек болалар муассасаларини қуриш суръатлари болалар сонининг ўсишидан орқада қолмоқда.

Колхозларимизнинг асосий кўпчилиги иқтисодий жиҳатдан бақувват хўжаликлардир. Колхозлар янги мактаблар қуришни истайдилар. Лекин лойиҳалар ва пудратчи қурилиш ташкилотларининг йўқлиги бунга тўсқинлик қилади. Колхозлар мактаблар ва болалар муассасаларини қуриш учун лойиҳа-смета ҳужжатларига эга бўлиш учун йиллар бўйлаб ҳаракат қилаётганликлари маълум. Бинокорлик материаллари доимо етишмаётганлиги сабабли маориф объектларини фойдаланишга топшириш муддатлари муттасил кечиктирилмоқда. Биз мактаблар ва болалар муассасаларининг шохобчаларини ривожлантириш учун областимизга ажратиладиган бюджет маблағларини кўпайтиришни, шунингдек колхозлар ҳисобидан олиб борилаётган мактаб қурилишини тартибга солиш юзасидан чоралар кўришни Республика Олий Советидан илтимос қиламиз.

Ўқув кабинетларини жиҳозлаш, мактабларни мебель билан таъминлашга доир масалаларни ҳал қилган вақтда ҳам жиддий қийинчиликларга дуч келмоқдамиз. Маориф министрлиги бу соҳада бизга ёрдам бериши лозим. Янги мактаблар қуришни планга киритган вақтда бу мактабларни типовой инвентарь ва ускуналар билан таъминлашни ҳам кўзда тутиш лозим. Бу тартибни колхозлар ҳисобидан қурилаётган объектларга ҳам жорий қилиш мақсадга мувофиқ бўлур эди. (Қарсаклар).

Депутат Р. Файзиев нутқи

Андижон область партия комитетининг секретари

Меҳнаткашлар депутатлари Андижон область Советининг яқинда бўлиб ўтган сессиясида ва мактаб директорларининг кенгашларида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг мактабларнинг иши тўғрисидаги қарори ҳар тарафлама муҳокама қилинди. Область партия комитети, шаҳар ва район партия комитетлари ҳамда маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари, халқ маорифи органлари ана шу қарорнинг муваффақиятли бажарилишига қаратилган конкрет тадбирларни ишлаб чиқмоқдалар.

Шу билан бир қаторда бир қанча муҳим масалалар ҳам борки, бизнинг фикримизча, бундай масалаларни фақат республика ташкилотларининг ёрдами билан ҳал қилиш мумкин.

Бу биринчи галда ўқитувчи кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш масаласидир.

Бизнинг фикримизча, педагогларнинг малакасини ошириш системасини такомиллаштириш лозим. Курсларга ўқитувчиларнинг ҳаммасини жалб этиб бўлмайди. Ўқитувчиларнинг кўплари 10-15 йил давомида ана шундай курсларга борганлари йўқ. Шу курсларнинг ишини ҳам тубдан яхшилаш керак. Кўпинча бундай курслар каникул даврида ўтказилади. Бу пайтда эса, энг яхши ўқитувчиларнинг дарсларига кириш, илғор мактабларда таълим-тарбия ишларининг қўйилиши билан танишиш имконияти бўлмайди. Ўқитувчилар, мактаб раҳбарлари ва халқ маорифининг бошқа ходимлари учун малака оширишнинг узоқ муддатли курслари ташкил қилинмайди. Ваҳолонки, бошқа тармоқларда ана шундай система кўпдан буён мавжуддир. Республика Маориф министрлиги бу масала билан шуғулланиб, барча ўқитувчиларнинг ўз малакаларини мунтазам ошириб туришларини таъминлайди, деб ўйлаймиз.

Яқин вақт ичида биз умумий ўрта таълимни амалга оширишимиз лозим. Бунда гап ташкилий жиҳатдан қайта қуриш ҳақидагина бормайди. Мактабларнинг моддий базасини мустаҳкамлаш юзасидан кўп иш қилишимиз ва бу соҳадаги ишларни ҳозирнинг ўзидаёқ бошлаб юборишимиз лозим. Республика Маориф министрлиги, Госплани мактабларни ўқув асбоблари, дарслик ва қўлланмалар, турли инвентарь билан ўз вақтида таъминлаш юзасидан зарур чораларнинг ҳаммасини кўришлари лозим.

Областимизда маданият ва турмуш халқ университетлари кенг қулоч ёзди. Хотин-қизлар ана шундай университетларнинг асосий тингловчиларидир. Улар бу ерда шахсий гигиенани, рўзғорчилик асосларини ўрганадилар, маданият соҳасидаги билим ва малакаларга эга бўладилар. Бошқача сўз билан айтганда, университетларда собиқ ўқувчи қизларни тарбиялаш соҳасида қилинмай қолган ишлар бажарилади. Бундай ҳол, бизнинг фикримизча, нормал ҳол эмас. Республика Маориф министрлиги бу масалаларни ҳар тарафлама ўрганиб чиқиб, ўқувчиларни мустақил ҳаётга тайёрлаш ишини яхшилаш учун бутун чораларни кўрмоғи лозим. (Қарсаклар).

А. М. Қўчқоров нутқи

Ўзбекистон ССР маориф министри

Халқ маорифи органлари республика партия Марказий Комитети ва ҳукумати раҳбарлигида, жамоатчиликнинг актив ёрдами билан етти йиллик мобайнида халқ маорифини ривожлантириш ва такомиллаштириш соҳасида кўп иш қилдилар. Аммо, кўпгина мактабларнинг таълим-тарбия процессида, бинобарин, умуман халқ маорифи органлари ишида ҳали жиддий камчиликлар бор. Халқ маорифи органлари, мактабларнинг айрим педагогик коллективлари таълим-тарбия ишлари савиясини ошириш учун, ўқувчиларни чуқур ва мустаҳкам билимлар билан қуроллантириш учун вужудга келтирилган шарт-шароитлардан ҳали ҳам тўла фойдаланмаётирлар. Тошкент, Самарқанд ва Сирдарё областларида ўқувчиларнинг ўзлаштириши айниқса пастдир.

Мактаб ўқувчиларимизнинг билими чуқур бўлиши биринчи навбатда ўқитувчиларнинг маҳоратига боғлиқ. Ўқитувчиларни ўқувчиларга билим бериш, уларда материалистик дунёқарашни, юксак коммунистик ахлоқни шакллантиришдан иборат асосий ишдан ҳеч нарса чалғитмаслиги лозим.

Республикамизда ўз ишининг ажойиб усталари бўлган ўқитувчилар кам эмас. Ўқитувчилардан 11 мингдан кўпроқ киши ўтган ўқув йилини ўз синфлари ва фанлари бўйича биронта ўқувчини иккинчи йилга синфда қолдирмай тамомладилар. Республикамизда ўқитувчилар армияси кўпайиб бормоқда. Бироқ, республика мактабларида педагогик кадрлар ҳали ҳам етишмаётир. Бунинг натижасида бир қанча ҳолларда дуруст тайёргарлиги бўлмаган кишилар ўқитувчи бўлиб ишлаётир. Олий ва ўрта педагогика ўқув юртлари мактабларнинг ўқитувчиларга бўлган ва ўсиб бораётган эҳтиёжларини йил сайин қондирмай келаётир. Бу эса, педагогика олий ўқув юртларига студентлар қабул қилишни қайта кўриб чиқиш, студентлар қабул қилишни мактабларнинг фанлар бўйича педагогларга бўлган эҳтиёжларига мослаштириш зарур деган фикрни туғдирмоқда. Ўрта ва олий педагогика ўқув юртлари ҳузурида бошланғич синфларнинг ўқитувчиларини ва миллий мактабларнинг бошланғич синфлари учун рус тили ўқитувчилари тайёрлайдиган бир йиллик курслар очиш тўғрисидаги масалани ҳал қилиш лозим. Меҳнаткашлар депутатларининг маҳаллий Советлари ўқитувчилар тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилишлари керак. Педагогларга маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш соҳасида ҳам кўп иш қилиш талаб этилади.

Ўзбекистоннинг бир қанча областлари, шаҳарлари ва районларида мактаблар қурилишига етарли эътибор берилмаётир. Ҳамма жойда шундай тартиб ўрнатиш керакки, мактаблар бир йил давомида қуриб битказилиб, машғулотлар бошлангунга қадар фойдаланишга топшириладиган бўлсин. Мактаблар ва болалар муассасаларини қураётган колхозларни зарур материаллар ва ўқув-хўжалик ускуналари билан планли суратда таъминлаш масаласини ҳам ҳал қилиш пайти келди.

Шу беш йилликда республикамизда 800 минг ўриндан кўпроқ янги мактаблар ва 180 минг ўринли мактабгача болалар муассасалари қурилиб фойдаланишга топширилиши лозим. Бу эса, бинокорларимиз, маҳаллий Советлар ва халқ маорифи органларининг катта ва фахрли вазифасидир.

Халқ маорифи ходимлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети ҳамда Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарорларида олдимизга қўйилган вазифаларни муваффақиятли бажармоқ учун ҳамма ишларни қиладилар. (Қарсаклар).

Депутат А. И. Бродова нутқи

Тошкент область ижроия комитети раисининг ўринбосари

Олий Совет сессиясининг муҳокамасига киритилган «КПСС XXIII съезди қарорлари асосида республика мактаблари ишини янада яхшилаш тадбирлари тўғрисида»ги масала болаларни ўқитишни тубдан яхшилаш учун катта аҳамиятга эга бўлиб, халқнинг ҳаётий манфаатларига ва республиканинг ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантиришга мос бўлиб тушади.

Республикада, шу жумладан Тошкент областида, мактаб шохобчаларини ривожлантириш, уларнинг моддий базасини мустаҳкамлаш, таълим-тарбия ишларини яхшилаш соҳасида кўп иш қилинди. Сўнгги уч йил ичида бизда капитал маблағлар ҳисобидан ва колхозларнинг маблағларига 23.200 ўринли янги мактаб бинолари, 21 минг ўринли синфхоналар қурилди. Ўқувчилар сони кўпайгани ҳолда икки йил бир синфда қолувчи ўқувчилар сони йил сайин камайиб бормоқда.

Юқори малакали ўқитувчи кадрларга етарли миқдорда эга бўлмай туриб, болаларни ўқитиш ва тарбиялаш сифатини тубдан яхшилаш масаласини ҳал қилиб бўлмайди. Шундай бўлишига қарамай, мактабларни мутахассислар билан таъминлаш проблемаси бир қанча йилдан буён ҳал қилинмай қолаётир. Республикамизда мактабдан ташқари муассасалар учун аслида кадрлар тайёрланмаётир. Педагогика олий ўқув юртларида комсомол, пионер ишлари ва мактабдан ташқари ишлар масаласи яхши ўрганилмаётир.

Биз республика ҳукумати, Госплан, Маориф министрлиги, Олий ва ўрта махсус таълим министрлигидан шу беш йилликда барча мактабларни ва мактабдан ташқари муассасаларни ҳамма фанлар бўйича ўқитувчилар билан тўла таъминлашни кўзда тутишни, бунинг учун барча резервлар ва имкониятларни сафарбар этишни илтимос қиламиз. 1966 — 1970 йилларда мактаблар ва мактабдан ташқари муассасалар қуриш учун давлат ажратаётган капитал маблағларнинг ҳажмини шу тариқа кўпайтириш керакки, мактабларни ишга тушириш билан ўқувчилар сонининг кўпайиши ўртасида ҳеч қандай узилиш бўлмасин, вайрон бўлиб қолган ва лойиқ бўлмаган бинолар ўрнига янги бинолар қуриш, мактабгача болалар муассасаларини қуриш учун қўшимча маблағлар ҳам зарур.

Бизнинг фикримизча, республикада давлат капитал маблағлари ҳисобидан ҳам, шунингдек колхозлар ва бошқа ташкилотларнинг маблағлари ҳисобидан ҳам мактаб ва бошқа болалар муассасаларини қуриш ҳамда ремонт қилиб бериш иши билан шуғулланадиган ихтисослаштирилган трест ташкил этиш масаласини ҳам ўйлаб кўриш керак. Ўқув-кўргазмали қуроллар сотиб олиш учун ажратиладиган маблағ нормаларини ҳам қайта кўриб чиқиш зарурияти ҳам етилиб қолди. (Қарсаклар).

Депутат Қ. Маҳмудов нутқи

Ғузор район партия комитетининг биринчи секретари

Бу йил Қашқадарё областидаги мактабларга олий маълумотли 387 мутахассис юборилди. Бу эса, аввалги йиллардагидан анча кўпдир. Ғузор районимиз ўқитувчиларининг отрядига 40 ёш мутахассис келиб қўшилди.

Аммо шунга қарамай, мактабларни малакали кадрлар билан таъминлаш ишида ҳали камчиликлар кўп. Рус тили ва чет тиллар, жисмоний тарбия, расм, музика, физика, математика ўқитувчилари ва бошқа бир қанча фанлар бўйича ўқитувчилар етишмаётир. Бундай аҳвол, табиийки, ўқув-тарбия ишининг сифатига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Халқ маорифи органлари илғор тажрибани ўрганиш ва ёйишни ҳали ҳам йўлга қўйганлари йўқ. Ўқитувчиларнинг иши яхши контроль қилинмаётир. Ёш ўқитувчиларга етарли ёрдам кўрсатилмаётир.

Ўқувчилар сонининг йил сайин кўпайиб бораётганлиги бизнинг ҳаммамиздан мактаб қурилишига зўр эътибор билан қарашни талаб этмоқда. Ўқув юртларининг сонини тез кўпайтириш, ўз маблағлари ҳисобига мактаблар қуришга қарор берган колхозларга яхширoқ ёрдам кўрсатмоқ зарур.

Мактабдан ташқари болалар муассасаларининг шохобчасини кенгайтириш, булар учун махсус бинолар қуриш ҳам ғоят муҳим масаладир. Областимиздаги баъзи районларда ана шундай муассасалар жуда кам. Масалан, Чироқчи районида фақат биттагина болалар спорт мактаби, Косон районида эса, биттагина пионерлар уйи бор, холос. Бизни яна шу нарса ҳам ташвишлантирмоқдаки, колхоз ва совхозлардаги болалар боғча ва яслиларида педагогик билимга эга бўлмаган кишилар ишлаб келмоқда. Мактабгача болалар муассасалари учун мутахассислар тайёрлаш масаласи билан жиддий шуғулланиш зарур.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленумида ва республика Олий Советининг сессиясида маданият ва халқ маорифи масалаларининг ҳар томонлама муҳокама қилинганлиги партия ва ҳукумат, республика партия ташкилоти ижтимоий ҳаётнинг ана шу соҳаларига катта эътибор бераётганлигини кўрсатиб турувчи ёрқин далилдир.

Қашқадарё областининг партия ва совет ташкилотлари халқ маорифи соҳасида мавжуд камчиликларни тез вақт ичида тугатиш учун бутун чораларни кўрадилар. (Қарсаклар).

С. А. Сигов нутқи

Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим министрининг ўринбосари

Ҳозир республикамиздаги педагогика олий ўқув юртлари ва университетларида 80 мингдан кўпроқ студент таълим олмоқда. Бу йил педагогика олий ўқув юртлари ва университетлар фақат кундузги бўлимларга қарийб 9,5 минг киши, шу жумладан Россия Федерацияси ва Украинадаги педагогика олий ўқув юртлари 1 минг кишини қабул қиладилар. Бу республикалардаги педагогика олий ўқув юртлари қардошлик ёрдами кўрсатиш тариқасида рус тили ва чет тиллар ўқитувчиларини тайёрлаб беришни ўз зиммаларига олдилар.

Республикада бир комплектли мактаблар, яъни параллел синфларга эга бўлмаган мактаблар сони жуда ҳам кўп. Шу сабабли биз икки профилдаги ўқитувчилар, масалан, биолог-химиклар, тарихчи-географлар тайёрлаб чиқаришга мажбур бўлмоқдамиз. Бу эса, ўқиш муддатини чўзиб юборишга олиб келмоқда, педагогика олий ўқув юртларимизнинг кадрлар тайёрлаб чиқариш имкониятини пасайтирмоқда, таълим сифатига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Ана шу нуқсонни бартараф этмоқ учун мактабларни мустаҳкамлаш керак.

Тайёрлаб чиқарилаётган ёш педагогларнинг сифати кўп жиҳатдан уларни ўқитаётган ходимларнинг малакасига боғлиқ. Бироқ, педагогика олий ўқув юртлари ва университетлардаги ўқитувчилар состави сифат жиҳатига қараганда сон жиҳатидан анча тез ўсмоқда.

Ўн тўрт педагогика олий ўқув юртидан ўнтасида ҳали биронта ҳам профессор йўқ.

Ўқитувчиларнинг сифат составини яхшилаш юзасидан чоралар кўрмоқдамиз. Москва, Ленинград, Тошкент шаҳарларида ишловчи профессорлар лекция ўқиш учун жойлардаги олий ўқув юртларига командировка қилинмоқда. Аспирантурага студентлар қабул қилиш анча кўпаяди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Республика Министрлар Совети педагогика институтларининг моддий базасини кенгайтиришда бизга катта ёрдам бераётир.

Ҳозир Бухоро педагогика институти учун замонавий биноларнинг бутун бир комплекси қурилмоқда. Ана шундай лойиҳалар асосида Андижон, Сирдарё ва Қорақалпоғистон институтлари ҳам қурилади. Аммо, олий ўқув юртларимизнинг моддий базаси ҳали ҳам талабга жавоб бермайди. Бу эса студентлар қабул қилишни кўпайтиришга халақит бермоқда. Ҳозирги вақтда министрликка қарашли олий ўқув юртларининг кундузги факультетларида ўқиётган студентларнинг қарийб қирқ проценти колхозчилар ва колхозчиларнинг болаларидир. Студентларнинг тахминан 32 процентини ишчилар ва ишчиларнинг болалари ташкил этади.

Студентларнинг 43 проценти хотин-қизлар, шу жумладан 25 проценти маҳаллий миллат хотин қизларидир. Бироқ, маҳаллий миллат хотин-қизларининг олий ўқув юртларига кириши ҳали ҳам талабга жавоб бермайди.

Биз ўқув юртларига ўтказилган қабулнинг узил-кесил якунларини ҳали чиқарганимиз йўқ, лекин дастлабки маълумотлар ўқишга бу йил қабул қилинаётган студентлар ўтган йилдагига нисбатан анча дуруст билимли эканлигини кўрсатмоқда. Бу эса, ўрта мактабларда таълим-тарбия ишларининг бир мунча яхшиланганлигидан далолат беради. Телевидение орқали берилаётган консультациялар иш сифатига яхши таъсир кўрсатди.

Олий Совет қабул қилган қарорлар ўқитувчилар тайёрлаш сифатини янада яхшилашга шубҳасиз ёрдам беради. Педагогика олий ўқув юртлари ва университетларидаги олимлар коллективи депутатларнинг топшириқларини шараф билан бажармоқ учун бутун куч-ғайратларини сарфлайдилар. (Қарсаклар).

Х. А. Асомов нутқи

Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раиси

Табиий офат Тошкент шаҳридаги мактабларга ва болалар муассасаларига катта зарар етказди. Мактабларнинг раҳбарлари, педагогик коллективлар партия ташкилотлари раҳбарлигида шароитнинг қийин бўлишига қарамай, ўқув йилини муваффақиятли тугалладилар. Болаларнинг дам олиши тўғрисида айниқса зўр меҳрибонлик кўрсатилди. Москва, Ленинград, Украина, Грузия, Молдавия ва бошқа қардош республикалар ўз пионер лагерларига ва шифохоналарига тошкентлик болалардан 30 мингга яқин кишини қабул қилдилар. 10 минглаб болаларимиз Ўзбекистон областларида дам олдилар. Каникул кунларида тошкентлик болалардан 190 минг киши турли пионер лагерларида ва шифохоналарда бўлдилар.

Ўзбекистон пойтахтининг барча меҳнаткашлари Киров район партия, совет ва хўжалик ташкилотлари, ота-оналар жамоатчилигининг ватанпарварлик ташаббусини қизғин қўллаб-қувватладилар. Бу район жамоатчилиги мактабларни янги ўқув йилига тайёрлаш ишини ўз оталигига олди. Ҳозир ўқув юртларининг анча қисми тикланди.

Ўтган ўқув йилида Тошкент мактабларининг педагогик коллективлари «Мактаб — ўқувчиларнинг ўқишдан ташқари вақтини ўтказиш маркази» проблемасини ҳал қилиш соҳасида кўп иш қилдилар. Болаларни оилада ва жамоат йўли билан тарбиялашга бағишлаб ўтказилган биринчи шаҳар съезди бу соҳада муҳим босқич бўлди. Оилага ва мактабга кўмаклашувчи 900 га яқин совет ташкил қилинди. Фрунзе районидаги 10-уйжой эксплуатация конторасси яхши ташаббус кўрсатди. Бу контора «Бизнинг уйимизда улгурмаётган ўқувчилар йўқ» деган шиор остидаги ҳаракатни кучайтириб юборди.

Шу билан бир қаторда, тан олиш керакки, Тошкент шаҳар мактаблари ишида ҳали кўпгина нуқсонлар бор. Улгурмаётган ва бир синфда икки йил қолаётган ўқувчилар сонининг кўплиги бунинг жонли гувоҳидир. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг умумий таълим мактаблари ишини янада яхшилаш тадбирлари тўғрисидаги қарорида коммунистик қурилишнинг ана шу энг муҳим участкасида олиб бориладиган барча ишларимизнинг конкрет программаси белгилаб берилди. Бизнинг вазифамиз халқ маорифи системасининг барча бўғинларини янада такомиллаштиришдан, педагогик тадқиқотларни ривожлантиришдан, мактаблар, мактабгача тарбия муассасалари ва мактабдан ташқари муассасаларнинг ўқув-материал базасини мустаҳкамлашдан иборатдир. Ҳозир мактабларни малакали педагоглар билан таъминлаш, мактаб ёшидаги болаларни ўқишга тўла жалб қилиш учун барча зарур ишлар қилинмоқда.

Мактабларни тамомлаб чиққан ёшларни ишга жойлаштириш бизлар учун муҳим масаладир. Ҳозирги вақтда Тошкент учун бинокорлар зарур. Студентларга кундузи қурилишда ишлаш учун имконият яратиб бериш мақсадида кечки таълимни кенгайтираётган бир қанча институтларнинг ташаббуси бизни қувонтиради.

Музика таълими миқёсини кенгайтиришда, район Пионерлар уйларини қуришда бизга ёрдам беришни илтимос қиламиз.

Тошкент шаҳар Совети ва район Советларининг ижроия комитетлари сессияни ишонтириб айтадиларки, янги ўқув йилини ўз вақтида бошлаб юбориш ва мактабларда тарбиявий ишларни янада яхшилаш учун улар қўлларидан келган бутун чораларни кўрадилар. (Қарсаклар).

Депутат А. И. Руцкий нутқи

Сирдарё область ижроия комитети раисининг ўринбосари

Биз ўқиш ёшидаги болаларнинг ҳаммасини мактабга жалб этиш ва мактабларда бутун ўқув йили мобайнида ўқувчиларни сақлаб қолиш учун тегишли чораларни кўрмоқдамиз. Кўпгина ўқитувчилар кенгашлари ва ота-оналар комитетлари ота-оналар ўртасида педагогика пропагандасини кучайтириш тадбирларини ишлаб чиқдилар.

Сирдарё областидаги аҳоли яшайдиган кўп пунктлар мактаблардан олисда бўлганлиги сабабли биз аввало чўпонларнинг болалари учун мактаблар ҳузурида интернат шохобчаларини кенгайтириш вазифасини қўйдик. Янги ўқув йилининг бошида 4000 дан кўпроқ ўқувчи мактаб ҳузуридаги интернатларда яшайди, ўқув йилининг охиригача уларнинг сони 6000 кишига етказилади. Куни узайтирилган мактаблар ва группаларда ўқувчилар сони 17000 кишини ташкил этади.

Шу беш йилликда типовой музика ва спорт мактаблари, пионерлар уйлари, ёш механиклар станциялари, турли спорт иншоотлари ва бошқа муассасаларни қуриш мўлжалланган. Буларнинг кўпи колхоз, совхозлар ва бошқа ташкилотларнинг маблағлари ҳисобига қурилади.

Бу масалалар область партия комитети ва область ижроия комитетида махсус муҳокама қилинди.

Ҳозирги вақтда областдаги колхоз ва совхозлар иқтисодий жиҳатдан мустаҳкамланган бўлиб, ўз маблағлари ҳисобига мактаб ва бошқа маданий-маиший муассасаларни қуриш имкониятига эгадирлар. Шу йилнинг ўзидагина жамоат маблағлари ҳисобига бинолар қуриш учун 700 минг сўм ажратилган. Аммо, қурилиш ташкилотлари ва хусусан колхозлараро қурилиш ташкилотлари техника билан кам таъминланганлиги сабабли мўлжалланган объектлар қурилиши жуда суст олиб борилмоқда.

Шу муносабат билан биз республика Қурилиш министрлиги ва Қишлоқ қурилиши министрлигидан қурилиш ташкилотларини зарур техника ва механизмлар билан таъминлашда областимизга ёрдам беришни илтимос қиламиз. (Қарсаклар).

Депутат К. Қўчқорова нутқи

Хатирчи районидаги 160-мактаб ўқитувчиси

Мен Олий Совет сессиясида мактабимиз иши тўғрисида баъзи мулоҳазаларни айтмоқчи бўламан.

Ҳаммага маълумки, бошланғич синфларда билимнинг пойдевори яратилади. Аммо кейинги вақтларда ана шу синфлардаги ўқитувчилар состави малакасиз ходимлар билан тўлатилди. Бу — жуда катта камчиликдир. Менинг фикримча, бошланғич синфларни аввало малакали ўқитувчилар билан таъминлаш зарур. Бунинг учун педагогика билим юртларини кўпайтириш керак. Каттақўрғондаги педагогика билим юрти бир қанча районлардаги мактабларни тажрибали кадрлар билан таъминлаган эди. Бу билим юртини яна очиш мақбул бўлур эди.

Мактабларда ўқувчилар сони ортиб бормоқда. Бинобарин, мактаблар ҳузуридаги интернатлар сонини ҳам кўпайтириш тўғрисида ўйлаб кўриш керак.

Кейинги вақтларда колхозларимиз иқтисодий жиҳатдан мустаҳкамланди. Эндиликда улар болаларни тарбиялашга катта эътибор бера бошладилар, мактаб бинолари ва синф хоналар қурилишига катта маблағ ажратмоқдалар. Модомики шундай экан, бу қурилишларнинг ҳисобга олинмаётганлигига ва қурилиш планларига киритилмаётганлигига сабаб нима? Бунинг натижасида ажратиб берилган маблағларнинг кўпидан фойдаланилмаётир.

Самарқанд областида колхозлар 43 мактаб учун янги бино қура бошлаган эдилар. Афсуски, тегишли министрликлар ва ташкилотлар бу қурилишларни материаллар билан таъминламаётирлар. Бу бинолар бир йилдан буён қуриб битказилган эмас.

Бизнинг фикримизча яна бир муҳим масала ҳам ҳал этилган эмас. Бу — мактаб бинолари қурилишида совхозларни қатнаштириш масаласидир.

Ҳозирги вақтда мактаб биноларини икки-уч қаватли қилиб қуриш тавсия этилади. Қишлоқ жойларда эса, бу биноларни ҳали ҳам эски лойиҳаларга мувофиқ қуриб келмоқдалар. Менинг фикримча ана шу камчиликни тугатиш пайти келган.

Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги ва «Ўзбекбирлашув» саккиз йиллик ҳар бир мактабда ва ўрта мактабда ошхоналар қуришни ҳам планлаштирсалар мақбул иш бўлур эди.

Область ва шу жумладан Хатирчи райони халқ маорифи ходимлари партия, совет, комсомол, касаба союз ташкилотлари ва бутун жамоатчиликнинг ёрдамига таяниб янги ўқув йилини уюшқоқлик билан бошлаб юборишга ҳаракат қиладилар. (Қарсаклар).

Депутат П. Ержанова нутқи

Қорақалпоғистон область партия комитети мактаблар бўлимининг мудири.

Халқ маорифини ривожлантириш соҳасида Қорақалпоғистон эришган муваффақиятлар шубҳасиздир. Лекин, афсуски, бизда бу соҳада жиддий камчиликлар ҳам мавжуд.

Халқ хўжалик планининг контроль рақамлари умуман автоном республикада ошириб бажарилганига қарамай, мактаб ёшидаги болаларнинг ҳаммаси ҳам ҳали саккиз йиллик таълимга тортилиб бўлгани йўқ.

Болаларни мактабларга келтириб қўйиш ғоят қониқарсиз ташкил қилинган. Совхозларнинг директорлари, колхозларнинг раислари, маҳаллий Советлар бу муҳим ишга етарли эътибор бермаётирлар. Қорақалпоғистонда типовой мактаб бинолари кам, баъзи мактабларнинг бинолари замонавий талабларга жавоб бермайди.

Бу йил республика мактаблари дарсликлар ва программалар билан қониқарсиз таъминланмоқда.

Биз Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Матбуот давлат комитетидан аҳволни қисқа вақт ичида тузатишни илтимос қиламиз. Нукусда Ўзбекистон ССР Педагогика фанлари илмий тадқиқот институтининг филиали очилса, яхши бўлур эди. Мактабларни етарли миқдорда малакали педагоглар билан тезроқ таъминлаш бизлар учун ғоят муҳимдир.

Янги беш йилликда халқ маорифи соҳасида партия XXIII съезди белгилаб берган вазифалар ғоят катта, лекин тамомила реал вазифалардир. Биз бу вазифаларни муваффақиятли равишда бажариш учун барча имкониятларга эгамиз.

Қорақалпоғистон халқ маорифи ходимлари ва ўқитувчилари Совет ҳокимиятининг 50 йиллигини ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини шараф билан кутиб оладилар, деб Ўзбекистон ССР Олий Совети сессиясини ишонтиришга рухсат бергайсиз. (Қарсаклар).

Депутат М. М. Мироқов нутқи

Навоий район партия комитетининг биринчи секретари

Совет ҳокимияти йилларида Бухоро қолоқ чекка бир ўлкадан ғоят ривожланган областга айланди. Бухоро областида фан, маданият ва халқ маорифи мисли кўрилмаган даражада юксалди. Ҳозирги вақтда область, шаҳар ва районларидаги 529 умумий таълим мактабида 172 мингдан ортиқ бола ўқимоқда. 10 мингдан ортиқ студент ва ўқувчи педагогика институтида, политехника институтининг Бухоро ва Навоийдаги умумий техника факультетларида, неча ўнлаб ўрта махсус билим юртларида билим олмоқда.

Мактабларнинг ўқув-моддий базасини мустаҳкамлаш, яхши жиҳозланган янги мактаб биноларини қуришга катта эътибор берилмоқда. Ўтган ўқув йилининг бир ўзидагина колхозлар, совхозлар ва оталиққа олган корхоналарнинг кучи билан 18 та янги типовой мактаб, неча юзлаб қўшимча синф хоналар, кўпгина устахона ва ўқув кабинетлари қурилди. Ғиждувон, Навоий, Ромитан районларида мактаб бинолари қурилиши яхши уюштирилган.

Областдаги барча мактаблар янги ўқув йилини шай бўлиб кутиб олмоқдалар. Шаҳар ва районлардаги мактабларнинг кўпчилигида машғулотлар бир сменада ўтказилади.

Аммо, шуни айтиш керакки, областдаги мактабларда бир синфда икки йил қолишга ҳали барҳам берилган эмас, айрим мактабларда фанларни ўзлаштириш паст даражада. Бу фактлар мактабларимиздаги таълим-тарбия ишининг савияси ҳозирги куннинг талабларига жавоб бермаётганлигини, ота-оналар ва кенг жамоатчилик ўқитувчилар билан етарли даражада алоқа боғламаганлигини кўрсатади.

Қишлоқ жойлардаги ва хусусан яйловлардаги кўп мактаб бинолари замонавий талабларга жавоб бермайди. Синфхоналар санитария-гигиена нормаларига мослаштирилмаган.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети яқинда «Умумий таълим мактабларининг ишини янада яхшилаш чоралари тўғрисида» қарор қабул қилдилар. Бу қарор ва унда белгиланган тадбирлар маориф соҳасидаги камчилик ва нуқсонларни йўқотиш, беш йилликда халқ маорифи ишини янада ривожлантиришнинг муҳим программасидир.

Бу қарорни бажариш учун Навоий районида бир қанча тадбирларни амалга ошириш мўлжалланди: 1970 йилгача барча колхозларда янги мактаб бинолари қурилади, мактабларда куни узайтирилган группалар ва интернатлар ташкил этилади. Тегишли бинолар қуриб битказилганидан кейин барча бошланғич мактаблар саккиз йиллик мактабларга айлантирилади. Ҳар бир мактабда жамоатчиликнинг кучи билан боғлар барпо этилади. Болалар ёз фаслида бу боғларда дам оладилар. Ўрта мактаблар ва саккиз йиллик мактабларда ўқитувчилар учун уй-жойлар қуриш мўлжалланди. (Қарсаклар).

Т. Ўқибоев нутқи

Пахтаорол район халқ маорифи бўлимининг мудири

Бутун Ўзбекистондаги сингари қўриқ Сирдарё областида ҳам халқ маорифи ривожланиб бормоқда. Бунинг исботи учун қуйидаги рақамларни келтириб ўтиш кифоя: сўнгги уч йил ичида колхоз ва совхозларнинг кучи билан 41 мактаб биноси, қарийб бир мингта синфхона ва кўпгина болалар муассасалари қурилди. Бизнинг Пахтаорол районимизда ана шу вақт ичида икки ўрта, етти саккиз йиллик ва тўрт бошланғич мактаб очилди.

Пахтаорол районининг ўқитувчилари мактабларда ўқув-тарбия ишлари савиясини сабот билан оширмоқдалар. Бир синфда икки йил қолувчи ўқувчилар сони тобора камайиб бормоқда, ўқувчиларнинг билимлари мустаҳкам бўлиб бормоқда. Ўқитувчи кадрларнинг малакасини ошириш учун областда кўп иш қилинмоқда. Бу йил Сирдарё областида ташкил қилинган педагогика институти, Жеттисой районида очилган педагогика билим юрти бу соҳада шубҳасиз ижобий роль ўйнайди. Жеттисойдаги билим юртида ўқиш қозоқ тилида олиб борилмоқда.

Аммо, биз бу эришилган ютуқлар билан хотиржам бўлиб қола олмаймиз. Ишимизда ҳали кўпгина камчиликлар бор. Бутун куч-ғайратни ана шу камчиликларни бартараф қилишга қаратишимиз лозим. Педагогик кадрлар тайёрлаш мактаб ўқувчилари сонининг ўсишидан, ҳозирги кун талабларидан ҳали орқада қолаётганлиги сабабли ана шу камчиликларнинг кўплари пайдо бўлди. Ана шундай аҳвол юз берганлиги учун кўп жиҳатдан халқ маорифи органлари жавобгардир, албатта. Шу билан бир қаторда олий ва ўрта махсус таълим министрлиги раҳбарлари олдига ҳам бир қанча даъволарни қўйиш керак. Министрлик педагогика институтларининг фаолиятини анча яхшилаши, ана шу олий ўқув юртларининг студентлари ва ўқитувчиларига нисбатан катта талабчанлик кўрсатиши лозим.

Педагогика олий ўқув юртларини Маориф министрлиги ихтиёрига топшириб қўйиш имконияти тўғрисидаги масалани ҳам қараб чиқиш керак. Бизнинг фикримизча, бу тадбир муайян наф келтирган бўлур эди.

[illegible] район муассасаларида, [illegible] ходимлари сони жуда кам бўлган муассасаларда ҳам кадрлар бўлимлари бор. Бизнинг район халқ маорифи бўлимида эса, нима учундир кадрлар бўйича инспекторлар лавозими йўқ. Район халқ маорифи бўлими ўқитувчиларни танлаш, уларнинг педагогик маҳоратини ошириш масалалари билан доимо шуғулланиши лозим.

Мактабларни дарслик ва қўлланмалар ҳамда инвентар билан таъминлаш ишида тартиб ўрнатиш зарур. Биз маблағимиз бўлгани ҳолда ғоят зарур бўлган буюмларни кўпинча сотиб ололмаймиз.

Сирдарё область халқ маорифи ходимлари ёш авлодни ўқитиш ва тарбиялаш соҳасида янги муваффақиятларга эришмоқ учун ўз куч-ғайратларини аямайдилар. (Қарсаклар).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ VIII СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР 1965 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ ИЖРОСИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Молия министри депутат В. М. МУРОДХЎЖАЕВ доклади

Депутат ўртоқлар! 1966 йил замонамизнинг энг катта воқеаси рўй берган йил бўлди. Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг, март—апрелда бўлиб ўтган XXIII съезди партия олиб борган сиёсий ва ташкилотчилик ишларини, совет халқининг қаҳрамонона меҳнатини якунлаб берди, коммунизм қуришнинг навбатдаги босқичи истиқболларини ва йўналишларини очиб ва чуқур асослаб берди, беш йиллик планга доир Директиваларни тасдиқлади.

XXIII съезднинг, КПСС Марказий Комитети 1965 йил март ва сентябрь Пленумларининг қарорларидан руҳланган республика шаҳарлари ва қишлоқларининг меҳнатчилари 1965 йилда ва 1966 йилнинг биринчи ярмида саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш, пахта етиштириш ва уни давлатга топшириш, маданият, маориф ва соғлиқни сақлашни ривожлантириш планларини шараф билан бажардилар.

1965 йилги давлат бюджетининг ижроси тўғрисида республика ҳукуматининг топширувига биноан сизларга гапириб беришга руҳсат этгайсиз.

Халқ хўжалик плани муваффақиятли бажарилганлиги 1965 йил ва 1966 йилнинг биринчи ярми бюджетини бажаришни таъминлади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети тасдиқлаган давлат бюджети 1965 йилда даромадлар бўйича 115,8 процент қилиб ижро этилди, аниқланган план эса 103,4 процент бажарилди.

Ўзбекистон ССР Давлат бюджетининг 1966 йилнинг биринчи ярми учун белгиланган даромад қисми 103,4 процент бажарилди.

Бироқ, ҳисоботларни ва текшириш материалларини анализ қилиб қарасак, бюджетни бажаришда камчиликлар ҳам бўлганлигини кўрамиз.

Ўтган йил оборот солиғи умуман, 102,4 процент бажарилган бўлса ҳам, аммо 18 саноат тармоғидан саккизтаси бу планни бажармади. 1966 йилнинг биринчи ярмида ҳам айрим тармоқлар бўйича оборот солиғи плани бажарилмай қолди, бунинг натижасида бюджетга 6,1 миллион сўм, шу жумладан Озиқ-овқат саноати министрлиги корхоналаридан 3,1 миллион сўм, Савдо министрлиги ташкилотларидан 2,8 миллион сўм кам пул тушди.

Бу тушмай қолган пулнинг ўрни аҳоли кўп талаб қилаётган халқ истеъмоли молларини қўшимча ишлаб чиқариш борасида молия органлари топиб берган имкониятлар ҳисобидан қисман тўлдирилмоқда. Халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида шундай резервлар бор. Вазифа шуки, бу резервларни тезроқ топиб ишга солиш керак.

Фойдадан чиқариб берилаётган ажратмалар Ўзбекистон ССР бюджетининг асосий даромад манбаларидан биридир. Бу ажратмалар 1965 йилда 463 миллион сўмни ташкил қилди. 1965 йилда ҳам, шунингдек 1966 йилнинг биринчи ярмида ҳам фойдадан ажратмалар чиқариб бериш плани умуман республикада ошириб бажарилди. Шу билан бирга баъзи министрликлар ва идоралар бу даромад манбаи юзасидан бюджетга тўлов бўйича ўз зиммаларига олган мажбуриятларини бажармаётирлар.

Ўтган йил Пахта тозалаш саноати министрлиги, Ғалла маҳсулотлари ва омихта озиқа саноати министрлиги, Автомобиль транспорти ва тош йўллар министрлиги, «Узглавводстрой», 1966 йилнинг биринчи ярмида эса Озиқ-овқат саноати министрлиги, Гўшт ва сут саноати министрлиги, Енгил саноат министрлиги, Ғалла маҳсулотлари ва омихта озиқа саноати министрлиги фойдадан ажратмалар чиқариб бериш планини бажармадилар.

Пахта тозалаш саноати министрлиги ўтган йил пахта тайёрлаш планини, ялпи ва товар маҳсулот чиқариш планини, шунингдек меҳнат унумдорлигини ошириш планини ортиғи билан бажарди. Шу билан бирга 1965 йилда кўпгина тайёрлаш пунктлари ва пахта тозалаш заводлари пахтани қабул қилиб олиш, асраш ва қайта ишлашнинг белгилаб берилган қоидаларини буздилар, бунинг натижасида маҳсулотнинг таннархи ошиб кетди ва реализация қилинган пахта учун олинадиган пулнинг анчагина қисми қўлга кирмай қолди.

Мазкур камчиликлар 1966 йилда ҳам салбий натижаларга олиб келди. Шу йилнинг биринчи ярмида планга мувофиқ, 10 миллион 768 минг сўм фойда олиниши лозим бўлгани ҳолда фақат 5 миллион 264 минг сўм фойда олинди.

Енгил саноатда катта нобудгарчиликлар содир бўлмоқда. 1965 йилда кўпгина корхоналар планда белгиланган ассортиментни бузганликлари натижасида 2 миллион 147 минг сўмлик даромад бой бериб қўйилди, савдо ташкилотларига кенг истеъмол молларидан анчагина миқдорда кам етказиб берилди, бунинг учун 1 миллион 139 минг сўм штраф тўланди, маҳсулот нави пасайтирилганлиги натижасида 665 минг сўм нобуд бўлди. Енгил саноат министрлиги ўтган йил 3 миллион 182 минг сўм унумсиз харажатлар қилинишига йўл қўйиб фойда олиш планини 2 миллион 149 минг сўм кам бажарди.

КПСС Марказий Комитетининг 1965 йил март Пленуми қарорларини амалга ошириш натижасида, республика қишлоқ хўжалиги министрлиги совхозларига кўрсатилган ёрдам туфайли совхозлар экономикаси анча мустаҳкамланди, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш ва давлатга сотиш кўпайтирилди. Шу билан бирга 1965 йилда совхозларнинг хўжалик-молия фаолиятида жиддий камчиликларга йўл қўйилди.

Республика қишлоқ хўжалиги министрлигининг совхозлари ўтган йил планда белгиланган 62 миллион сўм ўрнига 39 миллион сўм фойда олдилар.

Қишлоқ хўжалик министрлиги совхозларнинг хўжалик-молия фаолиятини яхшилаш чораларини кўриши зарур.

1965 йил республикада умум фойдаланаётган атвомобиль транспорти янада ривож топди.

Шу билан бир қаторда Автомобиль транспорти ва тош йўллар министрлигининг ишида жиддий камчиликлар содир бўлди. 1965 йилда ҳар кун ўрта ҳисобда 1.351 автомобиль бекор туриб қолди ва шу сабабли автохўжаликлар фойдани 2,1 миллион сўм кам берди.

Автомобилда ташиш таннархининг қимматлашиб кетганлиги натижасида 460 минг сўм кам даромад олинди.

Автомобиль транспорти ва тош йўллар министрлиги жамғармалар планини умуман бажарган бўлса ҳам, аммо хўжалик ҳисобида ишлаётган 266 ташкилотдан 93 таси фойда олиш планини 4 миллион 318 минг сўм кам бажарди. Натижада бюджетга 1.781 минг сўм пул тушмай қолди.

Халқ фаровонлигини яхшилашга ва ишлаб чиқаришни кенгайтиришга сарфланаётган мамлакатнинг соф даромадига ҳар бир корхонанинг қўшаётган ҳиссаси шу корхона олаётган фойданинг миқдори билан ҳам кўп жиҳатдан белгиланади.

Шу жиҳатдан қараганда республика халқ хўжалиги учун характерли нарса шуки, социалистик жамғармалар ўсиб бормоқда. Етти йиллик йиллари мобайнида Ўзбекистон ССР халқ хўжалигида 3 миллиард 699 миллион сўм фойда олинди. Фақат 1965 йилнинг ўзидагина олинган жамғарма 744 миллион сўмни ташкил қилди. Ваҳоланки, 1958 йилда жамғармалар 316 миллион сўмни ташкил қилган эди.

Бироқ, кўпгина корхоналар 1965 йилда ҳам, шунингдек 1966 йилнинг биринчи ярмида ҳам фойда олиш планини бажармадилар. Бунинг натижасида умуман республика плани тўлиқ бажарилмай қолди.

КПСС XXIII съезди планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасини амалга оширишни яқин йилларга мўлжалланган энг муҳим вазифалардан бири эканлигини кўрсатиб ўтди.

1966 йилнинг II кварталидан бошлаб, республикада иккита саноат корхонаси, «Учқун» фирмаси ва Ғиждувон пахта тозалаш заводи планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасига ўтказилди.

«Учқун» фирмаси фаолиятининг дастлабки якунлари фирманинг иши яхшиланганлигини кўрсатиб турибди.

Автомобиль хўжаликлари фаолиятининг натижалари ҳам янги шароитда ишлашни афзалликлари катталигини кўрсатиб, турибди. Масалан, Тошкентдаги учинчи автокомбинат планлаштиришнинг янги системасига ўтказилганидан кейин дастлабки беш ой ичида юк обороти планини 126,4 процент бажарди. Автомобиль паркидан фойдаланиш коэффициенти ошди, автомашиналарнинг бекор қатнаши камайди. Юк ташиш таннархи анча пасайди, пландан ташқари 183 минг сўм фойда олинди, бюджетга пландан ташқари 73 минг сўм пул берилди. Шоферларнинг иш ҳақи 14,5 процент ошди. Олинган фойда ҳисобидан 110 минг сўмлик фондлар ташкил қилинди.

Янги шароитда ишлашнинг бу тажрибаси чуқур ўрганилиши лозим.

Ижтимоий ишлаб чиқаришни ривожлантиришда, халқ хўжалиги резервларини сафарбар қилиш ва бу резервлардан энг рационал фойдаланишда молия органларининг роли катта.

Молия министрлиги ва республиканинг маҳаллий молия органлари иқтисодий ишни яхшилашга қаратилган бир қанча тадбирларни амалга оширдилар.

Саноат, қишлоқ хўжалик, қурилиш корхоналарида ва бошқа корхоналар ҳамда ташкилотларда 1965 йилда ва 1966 йилнинг биринчи ярмида 3.117 та текшириш ўтказилди. Текшириш натижаларини анализ қилиш соҳасида катта иш бажарилди.

Ўтказилган текширишларнинг материалларига, баланслар ва ҳисоботларни анализ қилиш натижаларига асосланиб, бюджет ресурсларини 29,8 миллион сўм миқдорида кўпайтиришга имкон берадиган резервлар топилди, шунингдек хўжалик органларининг 34 миллион сўмлик ички ресурслари борлиги аниқланиб, бу ресурслар уларнинг ўз оборот маблағларидаги камчиликларни қоплашга сарфланди.

Ўзбекистон ССР давлат бюджетининг харажат қисми 1965 йилда 99,2 процент қилиб ижро этилди. Халқ хўжалигини ва социал маданий тадбирларни пул билан таъминлашга ўтган йил 1 миллиард 884 миллион 778 минг сўм ёки бюджетдаги жамики харажатларнинг 92,1 проценти сарфланди.

Капитал қурилишни яхшилаш ва капитал маблағларни самарадорлигини ошириш учун кейинги йилларда республикада кўпгина иш қилинди. Бироқ, бу ишда камчиликлар ҳали ҳам оз эмас. Асосий фондларни ишга тушириш ва капитал маблағлар сарфлаш плани бажарилмаётир. Битмай қолган қурилиш ҳажми кўпайиб кетмоқда. Ўрнатилмаган ускуналарнинг қолдиқлари ҳам кўпайиб кетмоқда. Ўзбекистонда катта сув хўжалиги қурилиши ишлари олиб борилмоқда. Бу қурилишга раҳбарлик қилиш Сув хўжалиги қурилиши бош бошқармасига «Узглавводстрой»га юкланган. Ўтган йил «Узглавводстрой» анча иш қилди. Пудрат ишлари планини ошириб бажарди. Лекин суғориладиган ерларни ишга тушириш плани 958 гектар миқдорида бажарилмай қолди.

Айрим министрликлар, идоралар ва ижроия комитетлари 1965 йилда қурилишдаги ҳисоб-китоб ишларини тартибга солишда лозим бўлган даражада оперативчилик кўрсатмадилар. Ўтган йил капитал қурилишларни пул билан таъминлашга хўжалик органларининг ўз маблағларидан 13,7 миллион сўм кам сарфланди, бюджет маблағларидан 9,7 миллион сўми фойдаланилмай қолиб кетди ва пудратчи ташкилотларига бажарилган ишлар учун тегишли пуллар ўз вақтида тўланмай қолишига йўл қўйилди ва ускуналарни етказиб берувчи ташкилотлардан 34,2 миллион сўм қарз бўлиб қолинди.

Қурилишда ҳисоб-китоб ишларининг аҳволини контрол қилиб туришни кучайтириш, корхоналарда капитал қурилашларни пул билан таъминлашга мўлжалланган ўз маблағларига пул ажратиш планларининг бажарилиши ҳамда қурилишда ички ресурсларни сафарбар қилиш планларининг бажарилишини таъминлаш, бундан буён тўловларнинг муддатини ўтказиб юборишга йўл қўймаслик зарур. 1965 йилда республикада баъзи социал-маданий муассасалар харажати учун бюджетдан ажратилган маблағлардан анчагина пул фойдаланилмасдан қолиб кетди. Болалар боғчаларига ажратилган маблағлардан 2 миллион 190 минг сўм, мактаб-интернатларга ажратилган маблағлардан 2 миллион 278 минг сўм, мактаблар ҳузуридаги интернатларга ажратилган маблағлардан 686 минг сўм ёки 17,6 проценти, қишлоқ клубларига ва қишлоқ қироатхоналарига ажратилган маблағлардан 364 минг сўм ёки 18,8 проценти фойдаланилмай қолиб кетди. Бундай аҳвол рўй беришига асосий сабаб шуки, мана шундай муассасаларни ва уларда тарбияланувчиларни кўпайтириш плани бажарилмай қолди. Куни узайтирилган мактаблар ва группаларда болаларни овқатлантирмоқ учун бюджетдан ажратилган маблағлардан айниқса қониқарсиз фойдаланилди. Шу мақсад учун бюджетдан ажратилган бир миллион 844 минг сўм пулдан фақат 1 миллион 69 минг сўми ёки 53 проценти фойдаланилди.

Социал маданий муассасаларнинг харажатлари учун бюджетдан ажратилган маблағлардан бу йил ҳам етарли фойдаланилмаётир. Шу маблағлардан йилнинг биринчи ярмида маориф соҳасида 16 миллион сўмни ва соғлиқни сақлаш соҳасида 9 миллион сўмдан кўпроғи фойдаланилмай қолди.

Маориф министрлиги, Соғлиқни сақлаш министрлиги, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, Ижроия комитетлари социал-маданий муассасаларни кўпайтириш планининг бажарилишини доимо кузатиб туришлари, аҳолига хизмат кўрсатишни яхшилаш соҳасида уларнинг зиммасига юклатилган вазифаларни бажаришларига кўпроқ амалий ёрдам бериб туришлари зарур.

Шу билан бирга кўпгина корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларда айниқса «Ўзбекбирлашув» ва Савдо министрлиги системасида растраталар, ўғирликлар ва пулни еб қўйиш ҳоллари содир бўлмоқда. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети яқинда қарор қабул қилиб, бу қарорда пулни исроф қилган кишилардан шу пулларни тезроқ ундириб олиш ва бундан буён социалистик мулкнинг яхши сақланишини таъминлаш чораларини белгилаб бердилар. Министрликлар, идоралар, корхоналар, қурилишлар ва муассасаларнинг раҳбарлари мазкур қарорни оғишмай бажариш, контроль ревизия ишларини яхшилаш чораларини кўришлари лозим.

1965 йилда областларнинг, Тошкент шаҳри ва умуман, Қорақалпоғистон АССРнинг маҳаллий бюджетлари — даромадлар бўйича 103,2 процент ва харажатлар бўйича 99,6 процент бажарилди, айрим областларда эса қуйидаги миқдорда бажарилди.

Минг сўм ҳисобида

Областларнинг номлари	Даромадлар: план	Даромадлар: ҳисобот	Даромадлар: бажарилиш проценти	Харажатлар: план	Харажатлар: ҳисобот	Харажатлар: бажарилиш проценти
1. Тошкент шаҳри	147742	149905	101,5	147742	146484	99,1
2. Тошкент области	111795	114995	102,9	111616	111030	99,5
3. Сирдарё области	50075	52438	104,7	50072	49046	97,9
4. Фарғона области	83816	87001	103,8	83233	83383	100,2
5. Андижон области	101846	106437	104,5	101842	102014	100,2
6. Самарқанд области	87781	89143	101,6	87663	87421	99,7
7. Бухоро области	52813	54099	102,4	52813	52592	99,6
8. Қашқадарё области	50282	52719	104,9	50196	48916	97,4
9. Сурхондарё области	41804	43323	103,6	41638	42051	100,5
10. Хоразм области	34812	36688	105,4	34812	34687	99,5
11. Қорақалпоғистон АССР	75150	78238	104,0	75150	75430	100,4
Жами	837916	864986	103,2	836777	833054	99,6

Ўтган йил баъзи областларда капитал маблағлар сарфлаш планлари қониқарсиз бажарилди, социал-маданий тадбирлар учун бюджетдан ажратилган маблағлар яхши ўзлаштирилмади.

Халқ хўжалигини бошқаришнинг тўғри ташкил этилиши коммунистик қурилиш вазифаларини муваффақиятли бажариш учун катта аҳамиятга эга. Бошқарув аппаратини қисқартириш, такомиллаштириш ва арзонлаштириш борасида республикада анчагина иш қилинди.

КПСС XXIII съездининг ва Ўзбекистон Компартияси XVII съездининг қарорларида кўзда тутилган иқтисодий чораларни амалга ошириш хўжалик ички резервларини тағин ҳам тўла ва ҳар томонлама сафарбар қилмоқ, республика давлат бюджетини бажармоқ, халқ хўжалигини ривожлантириш планида кўзда тутилган ҳамма тадбирларни пул билан узлуксиз таъминлаб турмоқ учун ҳамма чораларни кўришни талаб қилади.

Ҳеч шубҳасиз Ўзбекистон ССР меҳнаткашлари улуғ социалистик Ватанимизнинг қудратини янада мустаҳкамламоқ учун Совет Иттифоқи халқларининг қардош оиласида ўзларининг бутун кучларини ва ижодий ғайратларини сарфлаяжаклар. (Қарсаклар).

ДЕПУТАТ В. М. МУРОДХЎЖАЕВ ДОКЛАДИ ЮЗАСИДАН МУЗОКАРАЛАР

Депутат Г. И. Скоробогатов нутқи

Андижон область ижроия комитети раисининг ўринбосари

КПСС XXIII съездининг қарорлари ва мамлакат халқ хўжалигини ривожлантиришнинг янги беш йиллик плани ҳақидаги Директивалари Андижон область меҳнаткашлари ўртасида сиёсий активлик ва меҳнат ғайратини янада кучайтириб юборди. Саноат корхоналари ўтган етти ой ичида планни ошириб бажардилар, қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари янги муваффақиятларга эришдилар, давлат ва кооператив савдосида чакана товар обороти кўпайди. Буларнинг ҳаммаси область бюджетининг даромад ва харажат қисмини бажариш имконини берди.

Аммо бюджет умуман қониқарли бажарилгани ҳолда, бу соҳада ҳали ҳам камчилик ва нуқсонлар бор.

Қурилиш ташкилотлари суст ишлаётганлиги натижасида капитал қурилишга ажратилган маблағлардан қониқарсиз фойдаланилмоқда.

Бу йил давлат планига мувофиқ, капитал қурилишга ажратилган маблағларнинг 800 минг сўмини бизга бермай қўйдилар. Ана шу харажатларни ички манбаларимиз ҳисобига қоплашни биздан талаб қилдилар. Бу эса, маҳаллий Советларнинг бюджет соҳасидаги ҳуқуқларини маълум даражада бузишдан бошқа бир нарса эмас. Область ижроия комитети бу маблағларни аҳоли яшайдиган пунктларни, колхоз бозорларини обод қилиш учун ва бошқа мақсадлар учун сарф қилмоқчи эди.

Ҳозирги вақтда бюджетнинг даромад қисмини ошириб бажариш ва даромадларнинг харажатлардан ортиб қолган қисми ҳисобига қишлоқ Советларининг биноларини қуриш, улар учун жиҳозлар сотиб олиш, уларнинг биноларини ва район ижроия комитетларининг биноларини қуришга рухсат берилди. Аммо бу тартиб район ва шаҳар ижроия комитетларининг бўлимларига нисбатан жорий қилинмайди. Бу бўлимлар ана шу маблағ ҳисобига капитал ремонт қилиш ва жиҳозлар сотиб олиш имкониятига эга эмаслар.

Маҳаллий Советларнинг ва хусусан қишлоқ советларининг ролини ошириш учун уларни малакали кадрлар билан мустаҳкамлаш зарур.

Шу йилнинг бюджетини муваффақиятли бажариш ва планда, партия ҳамда ҳукумат қарорларида кўрсатилган барча тадбирларни зарур пул маблағлари билан таъминлаш — совет органларининг энг биринчи бурчидир. Бизда бунинг учун барча шарт-шароит ва имкониятлар мавжуддир. (Қарсаклар).

М. Иброҳимов нутқи

Фарғона область ижроия комитетининг раиси

Меҳнаткашлар депутатлари Советлари Фарғона область ижроия комитети, шаҳар ва район ижроия комитетлари бутун хўжалик йили мобайнида бюджетнинг бажарилиши ва корхоналарнинг хўжалик-молиявий фаолиятига доир масалалар билан систематик равишда шуғулланиб келмоқдалар.

Ҳозирги вақтда партия ва совет органлари айрим саноат корхоналари ҳамда хўжалик органлари ишларининг кўнгилдагидек эмаслигига қандай ҳоллар сабаб эканлигини ўрганишга кўпроқ эътибор бермоқдалар, уларнинг молия-хўжалик фаолиятидаги камчиликларни йўқотиш чораларини кўрмоқдалар. Бундан мақсад — областдаги барча корхоналарнинг рентабель ишлашига эришишдир.

Йилнинг биринчи ярми якунлари шуни кўрсатдики, Озиқ-овқат саноати министрлигининг уч корхонаси, Енгил саноат министрлигининг икки корхонаси, Бинокорлик материаллари саноати министрлигининг икки корхонаси асосий кўрсаткичлардан бирини — жамғариш планини бажармади.

Маълумки, маҳаллий ташкилотларга бўйсунган хўжалик органлари ва шу жумладан савдо ташкилотлари молия-хўжалик фаолиятининг қониқарсиз бўлиши учун область ижроия комитети жавобгардир. Оборот маблағларнинг етишмай қолган қисми зарур ҳолларда бюджет ҳисобига қопланмоқда. Аммо айрим министрликлар ва шу жумладан Савдо министрлиги область ижроия комитетининг розилигини олмай туриб, маҳаллий хўжалик органларининг маблағларини ўз ресурсларини тўлдириш учун чегириб олмоқдалар. Биз Савдо министрлигидан ва бошқа министрликлардан бундай ҳолларда маҳаллий Советлар билан келишиб олишни илтимос қиламиз. (Қарсаклар).

Депутат М. Умаров нутқи

Сурхондарё область ижроия комитетининг раиси

Сурхондарё областининг меҳнаткашлари халқ хўжалик планини ва бюджет топшириқларини бажаришда баъзи муваффақиятларни қўлга киритдилар.

Биз барча саноат корхоналари ва пудратчи қурилиш ташкилотларининг давлат планини бажаришларига эришганимизча йўқ. Савдо ташкилотларининг, маиший хизмат кўрсатувчи ташкилотларнинг хусусан қишлоқдаги иши катта талабларга жавоб бермаётир.

Ҳаммага маълумки, товар оборотидан ажратмалар бюджетга тушадиган маблағларнинг катта манбаларидан биридир. Лекин шунга қарамай, республикадаги бир қанча саноат корхоналари белгиланган фонд бўйича бизга товар етказиб бермадилар, Тошкент тўқимачилик комбинати йилнинг биринчи ярмида 954 минг сўмлик газлама етказиб бермади. Тошкентдаги пайпоқ-трикотаж фабрикаси областимизга қарздор бўлиб қолди.

Сурхондарё области бюджетга бир миллион сўм даромад бериш юзасидан олинган топшириқни ошириб бажармоқ учун барча ички резерв ва имкониятларни сафарбар этишга аҳд қилди. Биз ўз зиммамизга олган мажбуриятимизни шараф билан бажаришга ҳаракат қиламиз. (Қарсаклар).

Депутат Э. Т. Шайхов нутқи

Тошкент область ижроия комитетининг раиси

Тошкент областининг бюджети шу йилнинг олти ойи мобайнида даромадлар бўйича 105 процент бажарилганлигини Олий Советга хурсандчилик билан маълум қиламиз.

Шу билан бирга, биз камчилик ва нуқсонларимиз ҳам ҳали кўп эканлигини, даромад манбаларидан тўлароқ фойдаланиш ва маблағларни мақсадга мувофиқ сарфлаш учун кўп иш қилишимиз кераклигини яхши биламиз.

Халқ хўжалигида ва бюджет даромадларида фойданинг роли доим ўсиб бормоқда. Лекин шунга қарамай. хўжалик ташкилотларининг баъзи раҳбарлари ишлаб чиқаришнинг рентабеллигини ошириш масалаларига тегишинча эътибор бермаётирлар ва КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг қарорларини етарли даражада катъият билан амалга оширмаётирлар.

Совхозлар тўғрисида бир-икки оғиз сўз. Совхозларнинг кўплари маҳсулот етиштиришни кўпайтириш учун мавжуд имкониятлардан фойдаланмаётирлар. Сабзавотчилик совхозлари рентабель ишламаяпти. Бу совхозларда агротехника паст даражада бўлиб, уларнинг моддий-техника базаси ҳам заифдир. Озиқ-овқат саноати министрлиги сабзавотчилик совхозларини яқин бир-икки йил ичида рентабель хўжаликлар қаторига ўтказиш учун область ташкилотлари билан биргаликда сабзавотчилик совхозларига эътиборни кучайтириши лозим.

Пойтахт областининг меҳнаткашлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика ҳукуматининг раҳбарлигида 1966 йилги халқ хўжалик планини ва Давлат бюджетини муваффақиятли бажариш учун зарур чораларнинг ҳаммасини кўрадилар. (Қарсаклар).

Қ. С. Зоиров нутқи

Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министри

Республикадаги медицина муассасалари партия ва совет органларининг ёрдами ва раҳбарлигида 1965 йилда халқ хўжалик плани топшириқларини бажариш йўлида анча иш қилдилар. Аммо, соғлиқни сақлаш бюджети 98,4 процент бажарилди, капитал қурилиш учун ажратилган маблағларнинг 90 процентидангина фойдаланилди.

Республикадаги соғлиқни сақлаш органлари ва муассасалари 1966 йилда катта ва масъулиятли вазифаларни бажаришлари керак. Касалхоналардаги ўринлар сони олти мингтадан ҳам зиёд ортади. Янгидан 59 та даволаш пунктлари, 170 та фельдшерлик ва фельдшерлик-акушерлик пунктлари очилади.

Маълумки, Тошкентдаги табиий офат медицина муассасаларига катта зарар етказди. Партиямиз Марказий Комитети ва ҳукуматимизнинг жуда катта ёрдами туфайли шаҳар касалхоналаридаги ўринлар сони қисқа вақт ичида тикланибгина қолмай, балки яна 390 ўринга эга бўлдик.

Капитал қурилиш тўғрисида алоҳида гапириб ўтиш керак. Йилнинг биринчи ярмида капитал қурилиш учун ажратилган маблағнинг атиги 4 миллион 200 минг сўми ёки йиллик планнинг 32 проценти миқдорида фойдаланилди. Қорақалпоғистон АССРда, Сурхондарё, Қашқадарё, Бухоро областларида шифохоналар қуриш суръатлари жуда пасайиб кетди.

Биз бундай аҳвол учун жавобгарликни ўз зиммамиздан соқит қилмаган ҳолда Қурилиш министрлиги, Қишлоқ қурилиши министрлиги ва «Главташкентстрой» олдига жиддий талаб қўйишга мажбурмиз. Биз қурилиш ташкилотларининг раҳбарларидан медикларга эътибор беришни илтимос қиламиз, чунки совет кишиларининг соғлиғи ҳар нарсадан ҳам азиздир.

Соғлиқни сақлаш ходимлари коммунизм қураётган совет кишиларига медицина хизматини янада яхшилаш юзасидан партиямиз ва ҳукуматимиз томонидан қўйилган вазифаларни бажармоқ учун бутун куч-ғайратларини сарф қиладилар. (Қарсаклар).

Ф. Қ. Қўқонбоев нутқи

Ўзбекистон ССР енгил саноат министри

Республика енгил саноат корхоналарининг коллективлари КПСС XXIII съездининг қарорларини амалга ошира бориб, мамлакатимизда коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтириш ишига ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар.

Ўзбекистон енгил саноат корхоналари 1966 йилни уюшқоқлик билан кутиб олдилар. Халқ хўжалик плани аҳолининг эҳтиёжларини тўлароқ қондириш мақсадида халқ истеъмоли товарларини ишлаб чиқаришни янада кўпайтиришни кўзда тутади. Маҳсулот ишлаб чиқариш ўсиши билан бир қаторда маҳсулотнинг сифати ҳам яхшиланди, тайёр буюмларнинг хиллари кўпайди.

Саноатнинг янги ишлаб чиқариш қувватлари ишга туширилмоқда. янги техника ва янги технология жорий қилинмоқда, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этиш такомиллаштирилмоқда.

1967 йилда енгил саноат корхоналарининг ҳаммасини планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасига кўчириш плани тасдиқланди. Саноат корхоналари янгича ишлаш усулига кўчирилиши муносабати билан ҳар бир корхона учун ўз оборот маблағлари нормативини белгилаш ва бу нормативнинг иқтисодий жиҳатдан асослаб берилган ҳисоб-китобларга тамомила мувофиқ бўлишини таъминлаш зарур.

Енгил саноат ходимларини айниқса ташвишга солаётган яна бир муҳим масала бор. Бу масала шундан иборатки, саноатни ишчи кадрлар ва инженер-техник ходимлар билан таъминлаш лозим. Ҳозирги кунда Тошкент тўқимачилик комбинатининг бир ўзидагина 2000 дан ортиқ ишчи етишмайди. Қўқондаги пайпоқ комбинатида ва бошқа баъзи корхоналарда ҳам шундай аҳволни кўрамиз.

Уй-жой билан таъминлаш — қўнимсизликка қарши курашиш ва кадрлар билан таъминлашда катта аҳамиятга эга. Биз Тошкент тўқимачилик комбинати ҳамда Қўқондаги пайпоқ комбинати меҳнаткашларини уй-жой билан таъминлашда Тошкент ва Қўқон шаҳар Советларининг ёрдам беришларини илтимос қиламиз. (Қарсаклар).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ БЮДЖЕТ КОМИССИЯСИНИНГ РАИСИ ДЕПУТАТ Ғ. Ғ. ЮСУПОВНИНГ ҚЎШИМЧА ДОКЛАДИ

Депутат ўртоқлар! Қилинган анализ шуни кўрсатиб турибдики, бюджетнинг даромад қисми гарчи муваффақиятли бажарилган бўлса ҳам, аммо республикадаги бир қанча министрликлар ва идораларнинг баъзи корхоналари бюджет олдидаги ўз мажбуриятларини анча кам бажарганлар. 1965 йилда Пахта тозалаш саноати министрлигининг корхоналари 15 миллион сўм, Қишлоқ хўжалик министрлигининг корхоналари 16 миллион сўм, Қурилиш министрлигининг корхоналари 7,2 миллион сўм, Енгил саноат министрлигининг корхоналари 1,8 миллион сўм, Ғалла маҳсулотлари ва омихта озуқа саноатининг корхоналари 1,3 миллион сўм кам фойда олганлар.

Министрликлар ва идораларнинг ўз оборот маблағларида етишмай қолган камчиликни қопламоқ учун 1966 йилда республика бюджетидан уларга 59 миллион сўм чамаси пул берилган. Ўз-ўзидан равшандирки, бу катта маблағ халқ хўжалигини ва маданиятни ривожлантиришга, яъни анча фойдали мақсадларга сарфланиши мумкин эди.

Республика давлат бюджетининг 1966 йил биринчи ярмидаги бажарилиш якунлари яхши бўлса ҳам, аммо бу якунлар ўтган йилдагидан қолишмайдиган камчиликларни яшира олмайди. Йилнинг биринчи ярмида корхоналарнинг 15 проценти ишлаб чиқариш планларини бажармади.

Корхоналарнинг деярли учдан бир қисми жамғармалар тўплаш планини адо эта олмади.

Айрим министрликлар ва корхоналар маҳсулот ассортиментини ва сифатини яхшилаш тўғрисида бош қотирмай, маҳсулотни реализация қилишни ўйламай, маҳсулот ишлаб чиқариш планини аввалгидек бажариш ва ҳатто ошириб бажаришни давом эттирмоқдалар.

Мисол учун саноатимизнинг ҳаётий муҳим тармоғи бўлган озиқ-овқат саноатини олиб кўрайлик. Озиқ-овқат саноати министрлигининг корхоналари 1965 йил планини ва 1966 йил биринчи ярмининг планини маҳсулот ишлаб чиқариш бўйича ошириб бажардилар. Лекин шу билан бирга улар 1965 йилда истеъмолчига қадоқланган макаронларни пландагига нисбатан 10.842 тонна, 13.805 туб консервани, 3,6 минг тоннага яқин кондитер буюмларини кам бердилар.

1966 йилнинг биринчи ярмида министрлик корхоналари савдо ташкилотларига 5,6 миллион шартли банка консервани кам берди.

Брак қилинган ва сорти пасайтирилган молларнинг проценти 1966 йилнинг биринчи ярмида ўтган йилдагига нисбатан фақат ўсимлик мойи, узум винолари, арок ва табиий чой бўйичагина камайди.

Енгил саноат министрлиги корхоналари ҳам маҳсулот ишлаб чиқариш планини бажараётган бўлсада, лекин айни вақтда шу йилнинг олти ойи мобайнида савдо корхоналарига мол етказиб бериш планини, шу жумладан ип газлама, ички-устки трикотаж, пайпоқ, чарм пойафзал сингари бозори чаққон молларни етказиб бериш планини 7,1 миллион сўм миқдорида кам бажарди.

Енгил саноат корхоналарида маҳсулот сифати учун кураш қониқарсиз ташкил этилган. Йилнинг биринчи ярмида республика Савдо министрлиги инспекцияси текшириб чиққан ип ва шойи газламанинг 32,2 проценти, тикилган буюмларнинг 16,4 проценти, трикотаж молларнинг 31,6 проценти, мўйнали буюмларнинг 66,9 проценти брак қилиниб, тузатиш учун қайтариб юборилди ва сорти пасайтирилди.

Товар-материалларнинг нормадан ошиб кетган, банк томонидан кредитланмаган запаслари 1966 йилнинг биринчи январида 52,4 миллион сўмлик маблағни банд қилиб ётган бўлса, шу йилнинг 1 апрелида бу миқдор яна кўпайиб, 64,8 миллион сўмга етди.

Кейинги йилларда республикада саноатнинг ишлаб чиқариш фондлари қарийб икки баравар кўпайди. Айни вақтда шу давр ичида бу фондларнинг натижа бериши 20 процент камайди, енгил саноатда эса, 22 процент, бинокорлик материаллари саноатида эса 24 процент камайди. Бюджет комиссиясининг фикри шуки, ишлаб чиқариш фондларининг берадиган натижасини кўпайтириш проблемаси корхоналар янгича ишлаш шароитига ўтказилгандан кейин эмас, балки хўжалик ислоҳотига тайёргарлик кўриш вақтида зўр бериб ва кечиктирилмай ҳал қилиниши лозим.

Бюджет комиссияси бундай таклиф киритади: 1965 йилги давлат бюджетининг даромадлар бўйича 2 миллиард 133 миллион 628 минг сўм миқдорида ва харажатлар бўйича 2 миллиард 47 миллион 18 минг сўм миқдорида, даромадлар харажатлардан 86 миллион 610 минг сўм оширилиб бажарилганлиги тўғрисидаги ҳисобот тасдиқлансин.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети министрликлар, идоралар ва корхоналар раҳбарларининг ишлаб чиқариш ва хўжалик-молия фаолиятидаги камчиликларнинг йўқотилишини таъминлайдиган чораларни кўриши керак. Барча министрликлар, идоралар ва корхоналар раҳбарларининг хўжалик ислоҳотини амалга ошириш борасида тайёргарлик ишларини тегишли равишда ўтказишлари учун уларнинг масъулиятларини ошириш керак.

Социал-маданий тадбирлар учун бюджетдан берилаётган маблағлардан систематик равишда тўлиқ фойдаланилмаслигининг сабабларини алоҳида текшириб чиқиш, барча социал-маданий муассасаларнинг раҳбарларидан ва аввало Маориф министрлигидан ҳамда Соғлиқни сақлаш министрлигидан давлат маблағларидан самарали фойдаланишни талаб қилиш зарур.

Олий Советнинг Бюджет комиссияси Ўзбекистон меҳнаткашлари Коммунистик партия раҳбарлигида беш йилликнинг биринчи йилининг халқ хўжалик плани ва бюджетида белгиланган топшириқларни ҳеч сўзсиз бажаришларига, мамлакатимизда коммунизм қурилиши умумхалқ ишига муносиб ҳисса қўшишларига ишонади. (Қарсаклар).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ VIII СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ДОИМИЙ КОМИССИЯЛАРИ ҲАҚИДАГИ НИЗОМ ЛОЙИҲАСИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раиси депутат Ё. С. НАСРИДДИНОВА доклади

Депутат ўртоқлар!

Республика Олий Совети Президиуми Ўзбекистон ССР Олий Советининг доимий комиссиялари тўғрисидаги Низом лойиҳасини сизнинг муҳокамангиз ва тасдиқингизга тақдим этади.

Олий Советнинг доимий комиссиялари тўғрисидаги янги Низом лойиҳасининг сессия тасдиқига киритилишига сабаб шуки, ҳозир амалда бўлган Низом шу пайтнинг талабларига жавоб бермаётир. Шу билан бирга, давлат, хўжалик ва социал-маданий қурилиш вазифаларини ҳал этишда республика давлат ҳокимияти олий органининг ёрдамчи ва тайёрловчи органлари бўлган доимий комиссияларнинг ролини янада ошириш зарур бўлиб қолди.

Комиссиялар тўғрисида ҳозир амалда бўлган Низом тасдиқланган пайтдан буён ўтган тўққиз йил ичида мамлакат ҳаётида, шу жумладан республикамиз ҳаётида ҳам жуда катта ўзгаришлар рўй берди. Советлар фаолиятида ленинча демократик принциплар янада ривожланди, давлат ишларини бошқаришда жамоатчиликнинг роли ўсди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ўз Программасининг қоидаларига амал қилиб, социалистик қонунчиликни мустаҳкамлашга, совет демократиясини изчиллик билан ривожлантиришга, хўжалик ва маданий қурилишда СССР Олий Совети ва иттифоқдош ҳамда автоном республикалар Олий Советларининг, меҳнаткашлар депутатлари Советларининг ролини оширишга қаратилган жуда муҳим тадбирларни амалга оширди.

КПСС XXIII съезди Советларнинг коммунистик жамият қурилишининг янги босқичидаги вазифаларини белгилаб, социалистик демократизмни ҳар томонлама янада ривожлантириш, давлат ва жамоат ишларини бошқаришга оммани янада кенг жалб этиш йўлларини кўрсатиб берди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Олий Совети Президиуми Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг доимий комиссияларини тузиш тўғрисидаги конкрет таклифларни СССР Олий Советининг яқинда бўлиб ўтган биринчи сессияси муҳокамасига қўйган эдилар. Ана шу конкрет таклифлар Совет давлатининг демократик принципларини бутун чоралар билан ривожлантириш, халқ сайлаган вакилларнинг активлигини ошириш учун муҳим аҳамиятга эгадир.

СССР Олий Совети Президиуми Раиси ўртоқ Н. В. Подгорнийнинг шу масала ҳақидаги докладида экономика ва маданиятни ривожлантириш, халқнинг моддий фаровонлигини ошириш вазифаларини ҳал этишда доимий комиссияларнинг, барча депутатларнинг активлигини янада юксалтириш юзасидан муҳим тадбирлар кўрсатиб берилди.

СССР Олий Советининг Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советида давлат, хўжалик ва социал-маданий қурилишнинг асосий йўналишлари бўйича, шунингдек СССР Олий Совети фаолиятининг айрим масалалари бўйича 10 та доимий комиссия тузилди. Бу эса, мамлакатимиздаги раҳбарлик системасига тўла жавоб беради. Бу система марказлаштирилган тартибда планлаштиришни ва тармоқлар бўйича бошқаришни иттифоқдош республикалар ҳуқуқларининг кенгайтирилиши билан бирга қўшиб олиб боради.

Доимий комиссиялар сессия муҳокамасига қўйиладиган масалаларни олдиндан кўриб чиқиб, таҳлил этадилар, шу масалалар юзасидан ўз таклифларини киритадилар, ижроия органларининг Олий Совет қарорларини бажариш соҳасидаги фаолиятини контроль қилиб турадилар. Депутатларнинг доимий комиссияларда олиб борадиган иши уларни давлат масалаларини ҳал этишда қатнаштиришнинг муҳим формаси, бу масалаларни СССР Олий Советининг сессияларида ҳар томонлама ва амалий муҳокама қилишнинг муҳим замини бўлади.

Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг доимий комиссияларини тузиш вақтида СССР Олий Совети, иттифоқдош республикалар Олий Советлари, доимий комиссияларнинг кўп йиллик тажрибаси ҳисобга олинди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг доимий комиссиялари ҳам кўп тажриба тўпладилар. Ҳозир амалда бўлган Низом 1957 йилда тасдиқланган эди. Ўша йили бизда атиги тўққиз комиссия бор эди. Кейинчалик қўшимча равишда яна икки комиссия тузилди. Республика Олий Советининг 1963 йил март ойида бўлиб ўтган биринчи сессияси 15 та доимий комиссия тузиш зарур деб топганлиги маълум. Бу комиссияларнинг составига 260 депутат ёки Олий Совет составининг ярмидан кўпроғи сайланди. Турмушнинг ўзи, Олий Совет Қонунлари ва бошқа қарорларининг республика ҳамда маҳаллий органлар томонидан бажарилишини назорат қилишни кучайтириш, республика давлат ҳокимияти олий органининг узлуксиз ишлашини таъминлаш зарурати доимий комиссиялар сонини кўпайтиришни талаб қилди.

Доимий комиссияларнинг кўпи анча иш қилмоқда. Улар Олий Совет ва унинг Президиуми муҳокамасига киритиладиган масалаларни тайёрлашда қатнашмоқдалар, давлат планлари ва давлат бюджетларини олдиндан кўриб чиқмоқдалар ҳамда улар юзасидан ўз таклифларини тақдим этиб, маблағлардан мақсадга энг мувофиқ фойдаланишга ёрдам бермоқдалар. Олий Советнинг органлари бўлмиш доимий комиссиялар министрликлар, бошқармалар ва маҳаллий органларнинг фаолиятини, партия ва ҳукумат директиваларини, Олий Советнинг қонун ва қарорлари улар томонидан қандай бажарилаётганлигини текширадилар.

Олий Советнинг депутат Ғ. Ғ. Юсупов раислигидаги доимий бюджет комиссияси катта ва самарали иш қилаётганлиги Олий Советга яхши маълум. Бу комиссия министрликлар, бошқармалар, корхоналар, қурилишлар, колхоз ва совхозларнинг фаолиятига систематик равишда эътибор бермоқда, республика бюджети олдида олган мажбуриятларини қандай бажараётганликларини чуқур текширмоқда, халқ хўжалик плани ва бюджетни муваффақиятли бажариш учун янги резервларни қидириб топиб ишга солмоқда.

Депутат А. Ҳ. Ҳайдаров бошчилик қилаётган қишлоқ хўжалик доимий комиссияси ҳам зўр активлик кўрсатмоқда. Комиссия Олий Советнинг алмашлаб экишни жорий қилиш ва ўзлаштириш тўғрисидаги қонуни бир қанча областларда қандай бажарилаётганлигини текшириб чиқди. Олий Совет Президиуми шу йилнинг ўзидагина ана шу қонун Фарғона ва Хоразм областларида қандай бажарилаётганлигини доимий комиссиянинг материаллари асосида муҳокама қилди. Қишлоқ хўжалик комиссияси КПСС Марказий Комитети март (1965 йил) Пленумининг қарорлари асосида чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш ва мол туёғини ўстириш чоралари тўғрисидаги масалани Олий Совет сессияси муҳокамасига қўйиш учун тайёргарлик кўришда қатнашди, шу ҳақда қўшимча доклад қилди, шу масала ҳақидаги қарор Қишлоқ хўжалик министрлиги ҳамда «Узсельхозтехника» томонидан қандай бажарилаётганлигини текширди. Комиссия Сирдарё область ижроия комитетининг колхоз ва совхозларга моддий техника хизмати кўрсатиш соҳасидаги ишини ўрганди.

Депутат К. С. Поспелов бошчилигидаги саноат доимий комиссияси, гўшт, сут ва пахта тозалаш саноати корхоналарининг ишига, экспорт қилинадиган маҳсулот ишлаб чиқариш планининг бажарилишига, қишлоқ хўжалик машинасозлиги корхоналарида янги техникани жорий қилишга катта эътибор бермоқда. Комиссиянинг экспорт қилинадиган маҳсулот ишлаб чиқариш ва унинг сифатини яхшилаш ҳақидаги топшириқлар қандай бажарилаётганини муҳокама қилишга бағишланган мажлисида Тошкент шаҳри ва Тошкент области корхоналарининг, министрликлар ва бошқармаларнинг раҳбарлари, республика Госплани, Ташқи савдо министрлиги ва СССР Иттифоқи Министрлар Советининг вакиллари қатнашди.

Соғлиқни сақлаш ва социал таъминот доимий комиссияси (раиси депутат Н. С. Петров) кенг кўламда ташкилотчилик ишлари олиб бормоқда. Бу комиссия Самарқанд областидаги шаҳар ва қишлоқларнинг санитария ободончилигини, Ўзбекистон ССР Олий Советининг шаҳарлар, район марказлари ва аҳоли яшайдиган бошқа пунктлар ободончилиги тўғрисидаги қарори Сирдарё областидаги маҳаллий Советлар томонидан қандай бажарилаётганлигини бошқа комиссияларнинг иштироки билан текшириб чиқди, ёш мутахассисларни жойларга тақсимлаш ва бириктириш тўғрисида Соғлиқни сақлаш министрлигининг ҳисоботини тинглади, гўшт ва сут саноати корхоналарида ишлаётган кишиларнинг меҳнат ва турмуш гигиенасини ўрганди. Кашқадарё ва Сурхондарё областларида санитария ободончилиги икки ойлиги якунларини умумлаштирди. Фарғона областида меҳнаткашларни пенсия билан таъминлаш ва Андижон ҳамда Ленинск шаҳарларининг санитария ҳолатини текшириш тўғрисидаги материаллар область ижроия комитетларига ҳавола қилинди. Доимий комиссиянинг таклифига биноан, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети шу йил март ойида санитария ободончилиги икки ойлигини ўтказишга қарор қилдилар. Бу ойликнинг ўтказилиши шаҳарлар ва аҳоли яшайдиган ҳамма пунктларнинг санитария ҳолатини яхшилашга ёрдам берди. Комиссия республика органлари билангина эмас, балки иттифоқ органлари билан ҳам маҳкам боғланган. Комиссия томонидан кўтарилган масала муносабати билан ССР Иттифоқи Соғлиқни сақлаш министрлиги республикамиз учун қўшимча равишда дезинфекция воситаларини ажратди, ССР Иттифоқи Гўшт ва сут саноати министрлиги эса сут заводлари учун зарур бўлган машина ва ускуналарни юборди.

Сув хўжалиги, қурилиш, халқ маорифи, маданий-оқартув иши, савдо-сотиқ ва умумий овқатланиш доимий комиссиялари ва бошқа доимий комиссиялар ҳам конкрет амалий масалалар билан шуғулланмоқдалар.

Давлат ҳокимиятининг олий органи бўлмиш Олий Совет зиммасига Ўзбекистон ССР Конституцияси юклаган катта ва мураккаб вазифаларни ҳал этмоқ учун барча доимий комиссияларни янада активлаштириш, улар тўплаган тажрибани умумлаштириш ҳамда бу тажрибани партиямиз Программаси талабларига, социалистик давлатчиликни янада ривожлантириш, республика олдида турган амалий вазифаларни муваффақиятли суратда амалга ошириш манфаатларига жавоб берадиган Низомда қонуний йўл билан мустаҳкамлаш талаб қилинади.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг доимий комиссиялари тўғрисида шу сессия муҳокамасига тақдим этилган Низом лойиҳаси [illegible] тасдиқлаш бошқа чоралар билан бир қаторда доимий комиссияларнинг ишини яхшилашга, комиссиялардаги ўз бурчларини ва сайловчилар [illegible]ругидаги бурчларини бажариш учун ҳар бир депутатнинг жавобгарлигини оширишга ёрдам берадиган муҳим ташкилий восита бўлади.

Янги Низом лойиҳасида [illegible]ги тўрт бўлим бор: умумий [illegible]лар; доимий комиссияларнинг асосий вазифалари ва ҳуқуқлари; доимий комиссияларнинг ишини ташкил этиш ва айрим комиссияларни бошқариш масалалари.

«Умумий қоидалар» бўлимида Олий Совет тузадиган доимий комиссияларнинг рўйхати, комиссияларни ва уларнинг раҳбарларини сайлаш тартиби, шунингдек комиссиялар билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ўртасидаги ўзаро муносабатлар белгиланади.

Ҳозир амалда бўлган Низомдан фарқли равишда бу бўлимга бир қанча янги қўшимчалар киритиш таклиф этилади.

Доимий комиссиялар аъзоларининг Олий Совет сессиялари олдидаги жавобгарлигини ошириш мақсадида доимий комиссияларни сайлаш вақтида комиссия раисларинигина эмас, балки комиссия раисларининг ўринбосарлари ва секретарлари ҳам сессияда сайланиши [illegible]ган таклиф киритилади. Ушбу вақтгача комиссияларнинг [illegible]ларида сайланар эди.

Низом лойиҳасида айтилишича, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси, Раис ўринбосари, Президиум секретари ва аъзолари, шунингдек республика ҳукуматининг аъзолари комиссиялар составига сайланиши мумкин эмас.

Ҳозир амалда бўлган Низомда Олий Совет Президиуми билан доимий комиссиялар ўртасидаги ўзаро муносабатлар белгиланмаганлиги сабабли баъзи [illegible] бу органлар ўзаро мустақил деб ҳисоблардилар. Янги Низом лойиҳасига муҳим бир модда киритилади. Бу моддага мувофиқ, Олий Совет сессиялари ўртасидаги даврда Олий Совет Президиуми доимий комиссияларнинг фаолиятига йўл-йўриқ кўрсатади ва уларнинг фаолиятини мувофиқлаштириб боради.

Кўп йиллик тажриба шуни кўрсатадики, Олий Совет Президиумининг доимий комиссиялар ишини мувофиқлаштириб олиб бориши жуда зарурдир, [illegible]

Шуни айтиб ўтиш керакки, республика Олий Совети Президиуми 1964 йил декабрь ойида бўлиб ўтган IV сессиясидаёқ [illegible]

Низом лойиҳасининг иккинчи бўлимида доимий комиссияларнинг вазифалари ва ҳуқуқлари белгиланади. [illegible] лари учун уларга қонунчилик соҳасида ташаббус кўрсатиш, республика министрликлари, бошқармалари ва маҳаллий органларнинг [illegible] қараб чиқишлари лозим. Доимий комиссияларнинг ролини янада ошириш, улар бажарадиган ишнинг самарадорлигини кучайтириш мақсадида 10-пунктда бундай деб ёзилган: [illegible]

[illegible] Маълумки, депутатларни чақириб олиш ва суд жавобгарлигига тортиш тўғрисидаги масалаларни ҳал этиш Олий Совет Президиуми зиммасига юкланган. [illegible]

Депутат ўртоқлар!

[illegible] Ўзбекистон олдида турган вазифаларини ҳал этишда уларнинг ролини кучайтиришга ёрдам беради, деб ҳисоблайди. (Қарсаклар).

ДЕПУТАТ Ё. С. НАСРИДДИНОВА ДОКЛАДИ ЮЗАСИДАН МУЗОКАРАЛАР

Депутат А. Ғозиназаров нутқи

Ўзбекистон ССР Олий Совети транспорт, алоқа ва йўл хўжалиги доимий комиссиясининг секретари, Граждан авиацияси Ўзбекистон бошқармасининг бошлиғи.

Сўнгги йилларда ҳаётнинг ўзи тақозо қилган масалалар транспорт, алоқа ва йўл хўжалиги комиссиясининг диққат марказида турди. Хоразм областини алоқа воситалари билан таъминлаш тўғрисидаги масалани ўрганиб чиқиш бу соҳадаги жиддий тадбирлардан бири бўлди. Комиссия аъзолари жойнинг ўзида областнинг ана шу эҳтиёжини чуқур ўрганиб чиқиб, ўз фикрларини комиссия мажлисида айтиб бердилар. Комиссиянинг тавсиялари асосида Ўзбекистон ССР Алоқа министрлиги алоқа воситаларини янада ривожлантиришда Хоразм областига ёрдам бериш чораларини кўрди. Комиссия мажлисида республикада радио ва телевиденияни ривожлантириш истиқболлари тўғрисида Ўзбекистон ССР Алоқа министрлигининг ҳисоботи ҳам тингланди. Комиссия аъзолари жойларнинг ўзида бир қанча масалаларни тайёрлаб, область ижроия комитетларининг муҳокамасига киритдилар.

Комиссия «Автомобиль йўлларини қуриш ва ремонт қилишда колхозлар, совхозлар, саноат, транспорт, қурилиш ва бошқа корхоналар ҳамда хўжалик ташкилотларининг иштироки тўғрисида» республика Олий Совети Президиумининг Фармони қандай амалга оширилаётганлигини текшириш билан шуғулланди. Комиссия аъзоларининг материаллари юзасидан Самарқанд ва Сурхондарё областларида йўл хўжалигини янада ривожлантириш чоралари кўрилди ва ишлаб чиқилди.

Доимий комиссиянинг кўпгина аъзолари комиссия амалга ошираётган барча тадбирларда актив иштирок этмоқдалар, маҳаллий Советларнинг депутатлари билан маҳкам алоқада бўлиб, белгиланган планларнинг бажарилишига эришмоқдалар.

Комиссия аъзолари республикада янги авиалинияларни ривожлантиришга ва аэропортларни обод қилиш масаласига катта эътибор бермоқда

Доимий комиссияларнинг составини кенгайтириш тўғрисида ҳам ўйлаб кўриш керак. Бу тадбир доимий комиссияларнинг фаолиятини янада кучайтириб, жойларда уларнинг алоқасини мустаҳкамлаш имконини берар эди.

Комиссияларнинг ишига мутахассисларни, жамоат ташкилотларининг вакилларини кенг жалб этиш зарур. Бу эса, қараб чиқиладиган масалаларни ҳал қилган вақтда депутатларнинг билим ва тажрибасидан ҳар томонлама ва пухта фойдаланиш, сайловчиларнинг фикрини ҳисобга олиш имконини беради. (Қарсаклар).

Депутат М. Ғ. Ваҳобов нутқи

Ўзбекистон ССР Олий Совети маданий-оқартув ишлари доимий комиссиясининг раиси, Ўзбекистон КП Марказий Комитети ҳузуридаги Компартия тарихи институтининг директори

Маданий-оқартув ишлари доимий комиссиясининг фаолияти кенг ва хилма-хилдир. Комиссия республика Маданият министрлиги, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Кинематография давлат комитети, Радиоэшиттириш ва телевидение давлат комитети, Алоқа министрлиги ва «Ўзбекбирлашув» правлениесининг маданий-оқартув ишлари масалалари билан ва меҳнаткашлар депутатлари область ҳамда район Советлари ижроия комитетларининг маданий-оқартув муассасаларига қандай раҳбарлик қилаётганлиги тўғрисидаги масалалар билан шуғулланди.

Буларнинг ҳаммаси ижобий натижалар берди. Аммо, шуни эътироф қилиш керакки, комиссия янада кўпроқ ва янада яхшироқ ишлаши мумкин эди. Комиссиянинг ҳамма аъзолари унинг ишида бир даражада актив қатнашмоқдалар, деб бўлмайди. Комиссия тавсиялар ва қарорларнинг бажарилишини текшириб чиқмаган пайтлар ҳам бўлди. Шу сабабли айрим министрликлар ва бошқармалар комиссиянинг қарорларини тўлиқ бажармадилар ва унинг тавсияларини эътиборга олмадилар.

Республика Олий Совети доимий комиссиялари тўғрисидаги янги Низомнинг тасдиқланиши комиссия таклифлари ва тавсияларини амалга ошириш учун министрликлар, бошқармаларнинг, корхона ва ташкилотлар раҳбарларининг жавобгарлигини шубҳасиз оширади.

Янги Низом доимий комиссиялар фаолияти доирасини кенгайтиришни кўзда тутади. Масалан, маданий-оқартув ишлари комиссиясининг номини «Фан ва маданият доимий комиссияси» деб ўзгартириш таклиф этилади. Шунга биноан, комиссиянинг вазифалари ҳам кенгаяди. Комиссия эндиликда республикада фан тараққиёти масалаларини ҳам ўрганиб чиқиши, Фанлар академияси системасида ва олий ўқув юртларининг кафедраларида илмий-тадқиқот иши қандай аҳволда эканлигини текшириши, фанни ва илмий муассасаларни ривожлантириш, илмий кадрлар тайёрлаш ва улардан фойдаланиш масалаларини ишлаб чиқиши лозим.

Коммунистик қурилишнинг ҳозирги босқичида меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш, уларнинг умумий-маданий савиясини ошириш, ўтмишнинг кишилар онгидаги сарқитларини тугатиш, янги коммунистик традицияларни ривожлантириш масалалари муҳим аҳамиятга эгадир. Фан ва маданият доимий комиссиясининг фаолияти ана шу вазифаларни амалга оширишга бўйсундирилиши керак. Бу эса, янги Низомда ўз ифодасини топди. (Қарсаклар).

Депутат В. С. Скребиев нутқи

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қурилиш доимий комиссиясининг раиси, «Главташкентстрой» бошлиғининг ўринбосари

Олий Советнинг доимий комиссиялари бир-бирлари билан доим алоқа боғлашлари лозим эканлигини турмушнинг ўзи талаб қилмоқда. Комиссиялардан бири ўрганиб чиқадиган проблемалар кўпинча бошқа комиссияларни ҳам қизиқтиради. Қурилиш комиссияси бошқа доимий комиссиялар билан ҳамкорлик қилмоқда. Бу ҳамкорлик ижобий натижалар берди. Масалан, савдо комиссияси билан биргаликда республика областларида савдо ва умумий овқатланиш корхоналари қурилишининг бориши тўғрисидаги масалалар тайёрланди. Даволаш муассасаларини қуриш тўғрисидаги масала ўтган йилнинг октябрь ойида соғлиқни сақлаш доимий комиссияси билан биргаликда ўрганиб чиқилди.

Илгариги Низомда қурилиш комиссиясининг вазифалари белгилаб берилмаган эди, чунки бу Низом тасдиқланган вақтда бундай комиссия йўқ эди. Янги Низом лойиҳасида бу комиссияни қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати комиссияси деб аташ таклиф этилади. Комиссияга шундай ном бериш мақбулдир. Бу ном комиссия ишининг мазмунига мос келади.

Низом лойиҳасига мувофиқ комиссия зиммасига бир қанча муҳим вазифалар юкланади. Комиссия ишлаб чиқариш корхоналари, уй-жой ва маданий-маиший объектларни қуриш планлари қандай бажарилаётганлигини назорат қилиб туриши, қурилишнинг индустриал методларини ривожлантириш ва жорий қилишга ёрдам бериши керак. Бинокорлик материаллари ишлаб чиқаришни кенгайтириш, уларнинг хилларини кўпайтириш ва сифатини яхшилаш, маҳаллий ресурсларни қидириб топиш ва улардан тўла фойдаланиш — комиссиянинг энг муҳим бурчидир. Қурилиш комиссияси қурилиш маданиятини юксалтиришга, қурилиш ишларини бош планларга мувофиқ олиб боришга, шаҳарлар ва аҳоли яшайдиган бошқа пунктлар қуришга ёрдам бериши лозим. Қишлоқдаги қурилиш масалалари, колхозлараро қурилиш ташкилотларининг ишини яхшилаш ва уларнинг моддий базасини мустаҳкамлаш масалалари ҳақли суратда комиссиянинг диққат марказида турибди.

Янги Низом комиссияга тамомила тўғри йўл кўрсатиб, қурилиш масалаларини ўрганиш, қурилишда оммавий касбларда ишловчи кадрлар тайёрлаш, бинокорларнинг меҳнати учун зарур шарт-шароит вужудга келтириш, хавфсизлик техникаси юзасидан таклифлар тайёрлаш ва бу таклифларнинг бажарилишини назорат қилиб туриш кераклигини таъкидлайди.

Янги Низомда доимий комиссиялар билан Олий Совет Президиуми ўртасидаги ўзаро муносабатлар белгилаб берилади. Олий Совет Президиуми доимий комиссияларнинг ишларини мувофиқлаштириб олиб боради ва уларга йўл-йўриқ кўрсатади. Бу чора комиссияларнинг айни бир ишни қилаверишлари ва такрорлашларига йўл қўймайди.

Янги доимий комиссияларнинг тузилиши, бу комиссияларнинг вазифалари ва ҳуқуқлари кенгайтирилиши ҳаётнинг, совет ваколатли органларини ривожлантириш практикасининг талабларини акс эттиради. (Қарсаклар).

М. С. Восиқова нутқи

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги юридик комиссиянинг раиси

Янги Низом лойиҳасида доимий комиссияларнинг вазифалари, уларнинг ўзаро алоқалари ва иш тартиби, комиссияларнинг Олий Совет Президиуми билан, шунингдек министрликлар, бошқармалар ва бошқа давлат органлари ҳамда маҳаллий органлар билан ўзаро муносабати белгилаб берилган.

Низом лойиҳаси Олий Советнинг доимий комиссиялари зиммасига катта вазифалар юклайди. Доимий комиссиялар Олий Совет ва унинг Президиуми топшириғига биноан ёки ўз ташаббуси билан қонунлар ва бошқа актлар лойиҳаларини ишлаб чиқишлари, Олий Совет ва унинг Президиуми муҳокамасига қўйиладиган масалаларни тайёрлашда иштирок қилишлари, Олий Совет ва унинг Президиуми муҳокамасига киритиладиган масалалар юзасидан хулосалар чиқаришлари, Ўзбекистон ССР Давлат плани ва Давлат бюджетини дастлабки тартибда қараб чиқишлари, партия ва ҳукуматнинг қарорларини амалга оширишда актив қатнашишлари, шунингдек республика министрликлари, бошқармалари ва маҳаллий органларнинг фаолиятини назорат қилиб туришлари лозим.

Доимий комиссияларнинг ҳар бири ўз вазифаларини ўз фаолиятига тааллуқли масалалар доирасида бажаради.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги юридик комиссия қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссия билан доим алоқа боғлаб туриши лозим бўлганлиги сабабли мен шу комиссиянинг фаолиятига тўхталиб ўтмоқчиман. Қонун актларини ишлаб чиқиш ва уларнинг амалга оширилишини назорат қилиш бу комиссиянинг диққат марказида турибди. Комиссия Олий Совет Президиуми аппарати билан маҳкам ҳамкорликда ишлайди, Фармонларнинг лойиҳаларини олдиндан кўриб чиқади. У, Олий Совет қонунлари ва қарорларининг, Олий Совет Президиуми Фармонлари ва қарорларининг бажарилишини мустақил равишда ҳамда бошқа комиссиялар билан биргаликда контроль қилади. Бу комиссия халқ маорифи комиссияси билан биргаликда умумий мажбурий саккиз йиллик таълим тўғрисидаги Қонун қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги масалани Президиум муҳокамасига тақдим этди. Қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссия раиси Олий Советнинг биринчи сессиясида Ўзбекистон ССР Граждан ва граждан процессуал Кодекслари лойиҳаси тўғрисида қўшимча доклад қилди, шунингдек Президиумда бир қанча муҳим масалалар ҳақида доклад қилди. Комиссиянинг кўп йиллик тажрибаси янги Низом лойиҳасида ўз ифодасини топди.

Маъмурий ва кузатувчи комиссиялар, балоғатга етмаган болалар иши билан шуғулланувчи комиссияларнинг, шунингдек ўртоқлик судлари, халқ дружиналари ва жамоат тартиби ва гражданларнинг ҳуқуқларини муҳофаза қилиш манфаатлари йўлида ишлайдиган бошқа ташаббускор ташкилотларнинг иш тажрибасини ўрганиш ва умумлаштириш, совет қонунларини аҳоли ўртасида кенг пропаганда қилишга ёрдам бериш каби муҳим вазифалар қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссия зиммасига юкланади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги юридик комиссия янги Низом лойиҳасини тайёрлаш вақтида бир қанча таклиф ва мулоҳазаларни айтди. Бу таклифларнинг кўпчилиги қабул қилинди ва сессиянинг муҳокамасига ҳавола қилинган лойиҳада ўз ифодасини топди. Республика Олий Совети доимий комиссиялари тўғрисидаги янги Низомнинг тасдиқланиши бу комиссияларнинг ишини анча яхшилашга, шубҳасиз, ёрдам беради. (Қарсаклар).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ VIII СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССРДА СУД ТУЗИЛИШИ ҲАҚИДАГИ ҚОНУНГА ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ҚОНУН ЛОЙИҲАЛАРИ ТАЙЁРЛОВЧИ ДОИМИЙ КОМИССИЯСИНИНГ РАИСИ ДЕПУТАТ Ҳ. Р. МУСАХОНОВА ДОКЛАДИ

Депутат ўртоқлар! Совет суди социалистик қурилишнинг ҳамма босқичларида Совет давлати ва совет халқи олдида турган энг муҳим вазифаларни ҳал этишга актив ёрдам бериб келмоқда. Коммунизм қурилишининг ҳозирги босқичида совет суди олдида жуда муҳим вазифалар турибди. Кишиларни тарбиялаш ва ҳуқуқ-тартиблар бузилишининг олдини олиш, ҳуқуқ-тартибларнинг бузилишига ёрдам берадиган сабаб ва шароитларни йўқотиш чоралари совет судининг фаолиятида тобора катта аҳамиятга эга бўляпти.

Қуйидаги муҳим қоида КПСС Программасига ёзилган: «СССРда одил судлов чинакам демократик асосларга қурилган: судьялар ва халқ маслаҳатчиларининг сайлаб қўйилиши ва ҳисоб бериб туриши, уларни муддатидан олдин чақириб олиш ҳуқуқи, суд ишларининг ошкора олиб борилиши, судларда жамоат қораловчилари ва ҳимоячиларининг иштирок этишига асосланади, бунда суд, тергов ва суриштириш органлари қонунчиликка ва барча процессуал нормаларга қаттиқ риоя қиладилар. Одил судловнинг демократик асослари ривожланиб ва такомиллашиб боради».

Совет суд системасини ташкил этиш ва суд системаси фаолиятининг ана шу энг муҳим принциплари Ўзбекистон ССРда суд тузилиши тўғрисидаги қонунда ўз ифодасини топди. Бу Қонунда республикамизнинг хусусиятлари ҳисобга олиниб, суд системаси барча звеноларини — Ўзбекистон ССР Олий суди, Қорақалпоғистон Автоном Республикаси Олий суди, область суди, Тошкент шаҳар суди, район (шаҳар) халқ судини ташкил этиш масалалари ҳал қилинган.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасида суд тузилиши тўғрисида ҳозир амалда бўлган Қонун республика Олий Совети томонидан қабул қилинган пайтдан буён етти йилдан кўпроқ вақт ўтди. Бу Қонунни татбиқ этиш практикаси Қонунда бир қанча камчилик ва нуқсонлар борлигини, кейинги вақтларда ҳаётнинг ўзи тақозо этган кўп масалалар бу Қонунда ҳал этилмаганлигини кўрсатди.

Шу сабабли Қонундаги кўп қоидаларга ҳозир ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш зарурати туғилди.

Кенг меҳнаткашлар оммасини одил судловни амалга оширишга жалб этиш ҳозирги шароитда социалистик қонунчиликни мустаҳкамлаш учун жуда катта аҳамиятга эгадир.

В. И. Ленин барча «Гражданлар судда ва мамлакатни идора қилишда ёппасига қатнашишлари керак» деб бир неча бор таъкидлаб кўрсатган эди.

Судда жиноий ишларни кўриш вақтида жамоат қораловчилари ва ҳимоячиларини қатнаштириш тўғрисида амалда бўлган қоида билан бир қаторда Ўзбекистон ССРда суд тузилиши тўғрисидаги Қонуннинг 15-моддасига қўшимча киритиш таклиф этилади. Бу қўшимча граждан ишларини судда кўриб чиқиш вақтида томонлардан бири бўлмаган жамоат ташкилотлари ва меҳнаткашлар коллективлари вакилларининг белгиланган тартибда қатнашиш имкониятини кўзда тутади. Бу чора суд процессининг тарбиявий аҳамиятини оширишга ва гражданлик ҳуқуқ муносабатларидан келиб чиқадиган низоли масалани тўғри ҳал этишга ёрдам беради.

Қонуннинг 19-моддасига мувофиқ халқ маслаҳатчилари судда ўз бурчларини бажарган вақтларида уларга иш ҳақи бериб турилади. Аммо бу моддада жамоат ташкилотлари ва меҳнаткашлар коллективлари вакилларининг, жамоат қораловчилари ва ҳимоячиларининг иш ҳақини тўлаб туриш тўғрисида, халқ маслаҳатчиларининг судда ўз бурчларини бажаришлари билан боғлиқ бўлган харажатларини қоплаш ҳақида ҳеч гап айтилмаган. Шу сабабли мазкур моддани жамоат ташкилотлари ва меҳнаткашлар коллективлари вакилларининг, жамоат қораловчилари ва ҳимоячиларининг судда ўз бурчларини бажариш вақтида уларга иш ҳақи тўлаб туриш, шунингдек халқ маслаҳатчиларининг бундай харажатларини қоплаш тўғрисидаги Низом билан тўлдириш таклиф этилади.

Судьялар ва халқ маслаҳатчиларининг сайлаб қўйилиши уларнинг сайловчилар олдида ҳисоб бериб туришлари билан чамбарчас боғланган. Судьялар ва халқ маслаҳатчиларининг ўз сайловчилари олдида мунтазам равишда ҳисоб бериб туришлари суд фаолиятида демократияни янада ривожлантириш воситаларидан биридир. Судьяларнинг ҳисоб бериб туриш бурчи суд тузилиши тўғрисидаги Қонуннинг 20 ва 21- моддаларида ўз ифодасини топган. Аммо, Қонунда халқ маслаҳатчиларининг ўз ишлари тўғрисида ўзларини сайлаб қўйган ишчилар, хизматчилар, колхозчиларнинг йиғилишларида ҳисоб бериб туриш бурчи очиқ кўрсатиб ўтилмаган. Лекин шунга қарамай баъзи жойларда халқ маслаҳатчилари ўз ишлари тўғрисида ҳисоб бериб турибдилар.

Шу сабабли Қонуннинг 20-моддасини иккинчи қисм билан тўлдириш таклиф этилади. Бу қисм халқ маслаҳатчиларининг ўз ишлари тўғрисида сайловчилар олдида ҳисоб бериб туришларини кўзда тутади.

Халқ маслаҳатчилари судларда жиноий ва гражданлик ишларини қараб чиқиш вақтида иштирок қилиш билангина чекланиб қолмайдилар. Улар судьяларнинг топшируви биноан, гражданларнинг судга юборган хатлари, аризалари ва шикоятларини, ҳукмларнинг бажарилишини, давлатга ёки жамоат ташкилотига етказилган моддий зарарни ундириб олиш ҳақидаги қарорларнинг бажарилишини, болаларни боқиш учун алиментларни ундириб олиш ҳақидаги қарорлар корхона ва муассасаларда қандай бажарилаётганлигини текширадилар ва бошқа муҳим топшириқларни ҳам бажарадилар. Баъзи судларда халқ маслаҳатчилари кенгашлари тузилган. Бу кенгашлар халқ маслаҳатчиларининг ишини ташкил этади, одил судловни амалга оширишда конкрет ёрдам беради.

Муҳим аҳамиятга эга бўлган ана шу қоидалар Қонунда ўз ифодасини топиши керак.

Суд тузилиши тўғрисидаги Қонуннинг амалдаги 27-моддаси ҳар бир районда ёки районларга бўлинмаган шаҳарда район (шаҳар) халқ судини тузишни кўзда тутади. Айни вақтда айрим ҳолларда мазкур район территориясида жойлашган район ва шаҳар учун битта халқ судини тузиш зарурати туғилмоқда. Лекин Қонунда бу масалани шу тарзда ҳал этиш имконияти кўрсатиб берилмаган.

Бинобарин Ўзбекистон ССР Олий судининг илтимосига кўра, зарур бўлган жойларда бир район территориясида жойлашган район ва шаҳар учун битта халқ судини тузиш ҳуқуқини республика Олий Совети Президиумига бериш таклиф этилади. Шу муносабат билан 27-моддага иккинчи қисмдан иборат қоида илова қилинсин.

Район (шаҳар) халқ суди раисининг ҳуқуқ ва бурчларини белгиловчи бир қанча муҳим қўшимчалар киритилади, раис вақтинча бирон жойга кетиб қолган тақдирда унинг ўрнида ишлаш тартиби белгиланади. Айрим моддаларнинг формулировкаси аниқ баён этиладилар. Бу моддалар ССР Иттифоқи ва Ўзбекистон ССРдаги бошқа Қонунларнинг мазмуни билан мослаштирилади.

Ўзбекистон ССР Олий суди пленуми, Ўзбекистон ССР Олий суди, Қорақалпоғистон АССР Олий суди, область ва Тошкент шаҳар судлари президиумларининг ваколатлари, ана шу судларнинг раислари ҳамда раис ўринбосарларининг ваколатлари конкретлаштирилиб, аниқ белгиланади.

Қонун лойиҳалари тайёрловчи доимий комиссияси судларнинг нормал ишлашини таъминлашга жиддий аҳамият бериб, суд органларининг фаолиятига ташкилий раҳбарлик қилиш ва уларнинг фаолиятини назорат қилиб туришнинг конкрет формаларини белгилайдиган ана шу қўшимчаларни қабул қилиш мақсадга мувофиқдир ва уларни қабул қилиш пайти келди, деб ҳисоблайди.

Суд тузилиши тўғрисидаги Қонунни татбиқ этиш соҳасидаги кўп йиллик практика судьяларнинг интизом иши бўйича коллегиялар олдидаги жавобгарлиги масалаларини қараб чиқиш ва бу ишни ташкил этишда айрим камчиликлар борлигини кўрсатди. Интизомни бузиш ва хизматда нуқсонларга йўл қўйиш ҳолларини кенг ва чуқур муҳокама қилиш, шундай ишлар юзасидан асосли қарорлар қабул қилиш мақсадида бу масалаларни тегишли судларнинг президиумларида қараб чиқиш мақсадга мувофиқдир. Шу муносабат билан Қонунга зарур ўзгартишлар киритиш таклиф этилади.

Ўзбекистон ССР Олий судининг структурасини тасдиқлаш, суд ижрочиларини тайинлаш ва бўшатиш тартибини ҳам ўзгартириш зарурати туғилди.

Лойиҳа Қонундаги айрим моддаларга бошқа ўзгартишлар ва қўшимчалар киритишни ҳам кўзда тутади. Бу ўзгартиш ва қўшимчалар Қонунни такомиллаштиришга қаратилган. Жумладан, лойиҳада судларнинг ҳуқуқ-тартибларнинг бузилишига ёрдам берадиган сабаб ва шароитларни аниқлаш ҳамда йўқотиш йўли билан ҳуқуқ-тартиблар бузилишининг олдини олиш соҳасидаги иши конкретлаштирилади. 38, 39, 40, 49, 50, 51, 60, 61-моддаларга ва 62-модданинг иккинчи қисмига зарур ўзгартишлар киритиш таклиф этилади.

Депутат ўртоқлар! Сизнинг тасдиқингизга тақдим этилган Қонун лойиҳаси давлат ва жамоат ташкилотлари вакилларининг иштироки билан кенг муҳокама қилинди. Бу лойиҳада суд органларининг иш тажрибаси ва Ўзбекистон ССР Олий суди, прокуратураси ва Жамоат тартибини сақлаш министрлиги, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Юридик комиссиянинг таклифлари, шунингдек ҳуқуқ масалалари билан шуғулланувчи илмий муассасаларнинг тавсиялари ҳисобга олинди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссияси тақдим этилган Қонунни — «Ўзбекистон ССРда суд тузилиши ҳақидаги Қонунга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонунни қабул қилишни таклиф этади». **(Қарсаклар).**

ДЕПУТАТ Ҳ. Р. МУСАХОНОВА ДОКЛАДИ ЮЗАСИДАН МУЗОКАРАЛАР

С. Х. Пўлатхўжаев нутқи

Ўзбекистон ССР Олий суди раисининг вазифасини ижро этувчи

Ўзбекистон ССР суд тузилиши тўғрисида 1959 йил май ойида қабул қилинган Қонун совет суд системасини ривожлантириш ва такомиллаштириш йўлида муҳим қадам бўлди. Шу билан бирга, турмуш суд тузилиши тўғрисидаги қонунчиликни социалистик одил судлов асосларини янада демократлаштириш йўлидан ривожлантира боришни талаб қилади.

Қонун лойиҳаси жамоат ташкилотлари ва меҳнаткашлар коллективлари вакилларининг судда иштирок қилиш доирасини ҳам кенгайтиради.

Суд бошқармаси функциялари область судлари томонидан амалга оширилаётган ҳозирги пайтда халқ судларининг, нотариал контораларнинг фаолиятини, кадрлар билан ишлашни ва суд ҳамда нотариал практиканинг бошқа масалаларини қараб чиқувчи ва контроль қилувчи коллегиал орган бўлиши керак.

Низом лойиҳасида кўрсатиб ўтилганидек, республика Олий судининг пленуми суд коллегияларининг ва Ўзбекистон ССР Олий суди президиумининг, шунингдек республикадаги барча судлар ва давлат нотариал контораларининг ҳисоботларини тинглайди.

Ўзбекистон ССР суд тузилиши тўғрисидаги Қонун лойиҳаси республикада одил судловни пухта амалга оширишга, шубҳасиз, ёрдам беради, суд аппаратини халққа янада кўпроқ яқинлаштиради, совет гражданларининг ҳуқуқларини ва қонуний манфаатларини муҳофаза қилишнинг мустаҳкам гарантияси бўлади.

Биз олдимизга қўйилган вазифаларни муваффақиятли бажариш учун бутун куч ва билимимизни сарф қиламиз, деб республика Олий Советига ваъда берамиз. **(Қарсаклар).**

Депутат М. Маҳсумов нутқи

Ўзбекистон ССР прокурори

Ўзбекистон ССР суд тузилиши тўғрисида ҳозир амалда бўлган Қонун қабул қилинганига етти йилдан ортиқ вақт бўлди. Бу Қонунда бир қанча камчилик ва нуқсонлар бор.

Масалан, амалдаги Қонуннинг 15-моддаси судда гражданлик ишларини кўриш вақтида жамоат ташкилотлари ва меҳнаткашлар коллективлари вакилларини қатнаштириш масаласини ҳал этмайди. Маълумки, гражданларнинг ҳуқуқ-тартибларни бузишлари тўғрисидаги низолар судларнинг амалий фаолиятида катта ўрин тутади.

Суд тузилиши тўғрисидаги Қонуннинг 20-моддаси ўз ишлари тўғрисида ва халқ судининг иши тўғрисида сайловчилар олдида систематик равишда ҳисоб бериб туришни халқ судьялари зиммасига юклайди. Аммо, КПСС Программаси халқ судьяларинигина эмас, халқ маслаҳатчиларининг ҳам сайловчилар олдида ҳисоб бериб туришларини кўзда тутади, ваҳолонки, бу қоида Қонунда ўз ифодасини топган эмас.

Қонун лойиҳаси Ўзбекистон ССР суд тузилиши тўғрисидаги Қонуннинг 19-моддасига ўзгартишлар киритади ва бу моддага шундай қоидани илова қилади: жамоат ташкилотлари ва меҳнаткашлар коллективларининг вакиллари, шунингдек жамоат қораловчилари ва жамоат ҳимоячилари судда қатнашган вақтларида уларнинг иш ҳақи сақланади, халқ маслаҳатчиларининг суддаги ўз бурчларини бажаришлари билан боғлиқ бўлган харажатлар тўланади.

Қонун лойиҳаси Қорақалпоғистон АССР Олий суди, область судлари ва Тошкент шаҳар суди президиумларининг ваколатларини кенгайтиради.

Қонун лойиҳасида бир район судьясининг бурчларини бажаришни бошқа район халқ судьяси зиммасига юклашга рухсат бериш тўғрисидаги қоида ҳам зарур қоидадир.

Қонун лойиҳаси республика Олий судининг бюллетень нашр этишини кўзда тутади. Бу бюллетенда Олий суд пленумининг қарорлари, Олий суд президиумининг қўлланма бўладиган қарорлари, шунингдек суд коллегияларининг жиноий ва гражданлик ишлари юзасидан чиқарадиган ҳамда қуйи судларнинг суд практикаси учун аҳамиятли бўлган энг муҳим ажримлари босиб чиқарилади.

Бу Қонуннинг қабул қилиниши совет социалистик одил судловини амалга ошириш ишида суд органларининг фаолиятини янада яхшилашга ёрдам беради. **(Қарсаклар).**

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНЛАРИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари депутат Р. САХИБОЕВ доклади

Депутат ўртоқлар!

Олтинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг 1965 йил 25 декабрда бўлиб ўтган еттинчи сессиясидан кейин республика Олий Совети Президиуми бир қанча Фармонлар қабул қилдики, бу Фармонлар Ўзбекистон ССР Конституциясига биноан Ўзбекистон ССР Олий Советининг муҳокамаси ва тасдиқига киритилади.

Шу ўтган давр ичида республика Олий Совети Президиуми давлатни бошқариш органлари системасида баъзи ўзгаришлар қилди.

Зилзиладан зарар кўрган бинолар ва иншоотларни тиклаш ҳамда Тошкент шаҳрини бош планга мувофиқ комплекс тарзда қуришга раҳбарлик қилиш мақсадида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг 1966 йил 7 майдаги Фармони билан Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлигига қарашли «Главташкентстрой» Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Тошкент шаҳрида қурилиш ишлари олиб борувчи Бош бошқармаси «Главташкентстрой»га айлантирилди.

Республикада ўрмон хўжалигига раҳбарликни яхшилаш мақсадида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ўзининг 1966 йил 27 июндаги Фармони билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Ўрмон хўжалиги комитетини Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Ўрмон хўжалиги иттифоқ-республика давлат комитетига айлантирди.

Бу Фармонларни тасдиқлаш вақтида Ўзбекистон ССР Конституциясининг 48-моддасига тегишли қўшимчалар киритиш зарур бўлади.

ССР Иттифоқи Олий Совети Президиумининг Фармонига мувофиқ, республика жамоат тартибини сақлаш органлари ишини янада яхшилаш мақсадида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми шу йил 29 июлдаги ўз Фармони билан Ўзбекистон ССР Жамоат тартибини сақлаш республика министрлигини Ўзбекистон ССР Жамоат тартибини сақлаш иттифоқ-республика министрлигига айлантирди.

СССР Олий Совети Президиумининг «СССР иттифоқ-республика Маориф министрлиги тузиш тўғрисида»ги Фармонига асосланиб, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми 1966 йил 23 августда Ўзбекистон ССР республика Маориф министрлигини Ўзбекистон ССР иттифоқ-республика Маориф министрлигига айлантириш тўғрисида Фармон қабул қилди.

Бу Фармонларни тасдиқлаш муносабати билан Ўзбекистон ССР Конституциясининг 50 ва 51-моддаларига тегишли ўзгартиш ҳамда қўшимчалар киритиш лозим бўлади.

Бир қатор областларда маҳаллий саноат бошқармалари тузилганлиги муносабати билан Ўзбекистон ССР Конституциясининг меҳнаткашлар депутатлари область Советлари ижроия комитетларининг бўлим ва бошқармалари санаб кўрсатилган 90-моддасига ўзгартишлар киритиш лозим.

Ушбу сессияда «Ўзбекистон ССР Олий Советининг доимий комиссиялари тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида» Ўзбекистон ССР Олий Советининг Қарори қабул қилиниши муносабати билан Ўзбекистон ССР Конституциясининг 101-моддасини қуйидаги таҳрирда баён қилиш таклиф этилади:

«1 0 1-м о д д а. Ўзбекистон ССР Олий Совети План-бюджет комиссиясини сайлайди, бу комиссия халқ хўжалигини ривожлантириш давлат плани ва Давлат бюджети тўғрисидаги ўз фикрини Олий Советга баён қилади».

Бундан ташқари, «Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси, Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикаси ва Ўзбекистон ССР меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг бюджет ҳуқуқлари тўғрисида»ги Қонуннинг 18, 19, 20, 27 ҳамда 28-моддаларига ҳам тегишли ўзгартишлар киритиш лозим бўлади.

Республика Министрлар Совети Раисининг тақдимига биноан, Ўзбекистон ССР Ҳукуматининг баъзи аъзоларини ишга тайинлаш ва баъзиларини вазифасидан озод қилиш тўғрисида Фармонлар қабул қилинди.

1966 йил 7 майда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг Ўринбосари ўртоқ Иван Витальевич **Марцинюкни** «Главташкентстрой»нинг бошлиғи қилиб тайинлади.

Шу йил 27 июлда қабул қилинган Фармонга биноан ўртоқ Мансур Зиёевич МИРЗААҲМЕДОВ Ўзбекистон ССР Коммунал хўжалик министри вазифасидан озод қилиниб, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг Ўринбосари қилиб тайинланди.

1966 йил 3 майда ўртоқ Анвар Марасулович ҚЎЧҚОРОВни Ўзбекистон ССР Маориф министри қилиб тайинлаш тўғрисида Фармон қабул қилинди. Айни вақтда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ўртоқ Эминжон ҚОДИРОВни Ўзбекистон ССР Маориф министри вазифасидан озод қилди.

1966 йил 13 июлда республика Олий Совети Президиуми ўртоқ Қаюм Собирович ЗОИРОВни Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министри қилиб тайинлади. Ўша куни яна бир Фармон билан эса ўртоқ Башир Ҳикматуллаевич МАЪЗУМОВ республика Соғлиқни сақлаш министри вазифасидан озод қилинди.

Шу давр ичида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми яна бошқа бирмунча Фармонлар қабул қилди. Бу Фармонлар ҳам Ўзбекистон ССР Олий Советининг тасдиқига киритилади.

Жумладан, 1966 йил 28 январда «Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 53-моддасига қўшимчалар киритиш тўғрисида» Фармон қабул қилинди.

Жиноят қонунларини қўллаш практикасини ҳисобга олиб, бу Фармонга биноан Жиноят кодексининг 53-моддаси, агар жазони ўтаб турган шахс судланганлигини олиб ташлаш муддати ўтгунга қадар янгитдан жиноят содир этса, у ҳолда унинг судланганлигини олиб ташлаш муддати қанча давом этиши тартибини кўзда тутувчи норма билан тўлдирилди.

Бу тартиб қайта жиноят қилган шахсларнинг жавобгарлигини кучайтиришни ва уларнинг жавобгарлигини асоссиз равишда юмшатиш ҳолларига йўл қўймасликни назарда тутади.

Дастлабки тергов органлари ишини яхшилаш ва янада такомиллаштириш мақсадида ўша куни Фармон билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми «Ўзбекистон ССР Жиноят-процессуал кодексига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» Фармон қабул қилди.

Айрим иш категориялари бўйича шошилинч равишда оператив иш олиб бориш зарурлигини тақозо этувчи тергов практикасини эътиборга олиб, республика Олий Совети Президиуми мазкур Фармони билан дастлабки тергов олиб бориладиган ишлар доирасини кенгайтирди. Эндиликда бу терговни прокуратура органларининг терговчилари билан бир қаторда жамоат тартибини сақлаш органларининг терговчилари ҳам олиб борадиган бўлдилар.

Бундан ташқари, Жамоат тартибини сақлаш министрлигининг тергов бошқармалари, бўлимлари ва бўлинмалари ташкил этилганлиги назарда тутилиб, бу Фармонда шу органлар ходимларининг ҳуқуқий вазифалари белгилаб берилди.

Шу йил 28 январь куни республика Олий Совети Президиуми «Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг «Ижтимоий-фойдали меҳнатдан бўйин товловчи ва жамият учун зарарли текинхўрларча кун кўрувчи шахсларга қарши курашни кучайтириш тўғрисида»ги 1961 йил 17 май Фармонига ўзгартишлар киритиш ҳақида» яна бир Фармон қабул қилди. Бу Фармонга биноан, ижтимоий-фойдали меҳнатдан бўйин товловчи ва жамият учун зарарли бўлган текинхўрларча кун кўрувчи шахсларга қарши курашнинг ҳуқуқий форма ва методлари жиддий суратда ўзгартирилди.

Шунингдек, ушбу Фармонга мувофиқ, мазкур шахслар, илгари кўзда тутилганидек, бошқа жойга кўчириб юборилиши ўрнига эндиликда ижрокомнинг қарори билан ўзлари доимий яшаб турган райондаги корхоналар, қурилишлар, колхозларда ёинки ўша область ёхуд Қорақалпоғистон АССР доирасидаги бошқа жойларда ижтимоий-фойдали меҳнатга жалб этиладилар.

Мазкур Фармонда шундан келиб чиқадиган бошқа масалалар ҳам ҳал қилинган.

Олий Совет Президиуми 1966 йил 26 февралда «Ўзбекистон ССР Гражданлик кодексининг 432-моддасига қўшимча киритиш тўғрисида» Фармон қабул қилди.

Бу Фармонга биноан, агар граждандан ундириб олинадиган пул суммалари қарздорнинг бир ойлик маоши ёки бошқа хил иш ҳақи, пенсияси ёки стипендиясининг қонун йўли билан ушланиб қолиши мумкин бўлган улушидан ортиқча бўлмаса, қарзни ундириб олувчилар шу суммани ундириб олиш тўғрисидаги ижро ҳужжатларини бевосита ана шу қарздор ишлаётган ёки нафақа, пенсия ёхуд стипендия олаётган муассаса, корхона ёки ташкилотга юборадилар, деб белгилаб қўйилди.

Бундай тартиб суд ижрочиларига асосий эътиборни жиноятлар натижасида етказилган моддий зарарни ҳамда корхоналар, колхоз ва совхозлар фойдасига тўланадиган қарзларни ундиришга, шунингдек болалар таъминоти учун тўланадиган алиментларнинг тўғри ушлаб қолинишини текширишга қаратиш имконини беради.

Гражданлик масалаларини тартибга солиш ва ҳужжатлаштириш ишларида вужудга келган қийинчиликларни йўқотиш мақсадида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми 1966 йил 6 майда «Ўзбекистон ССРнинг никоҳ, оила ва васийлик тўғрисидаги ҳамда гражданлик ҳолати актлари қайд қилиш ҳақидаги Қонунлари Кодексига қўшимча киритиш тўғрисида» Фармон қабул қилди.

Бу Фармон билан шу нарса белгиландики, башарти боланинг ота-онаси турли давлат гражданлари бўлиб, бола туғилган пайтда улардан бири Ўзбекистон ССР граждани бўлса ва агар бу вақтда боланинг ота-онасидан бирортаси СССР территориясида яшаб турган бўлса, бола Ўзбекистон ССР граждани деб эътироф этилади.

Агарда бола туғилган пайтда унинг ота-онасидан бири Ўзбекистон ССР граждани бўлса-ю, лекин бу пайтда унинг отаси ҳам, онаси ҳам СССР территориясидан ташқарида истиқомат этаётган бўлсалар, боланинг гражданлиги уларнинг келишуви билан белгиланади.

Бегона ўтларга ва айниқса заҳарли ёввойи ўтларга ҳамда зарпечакка қарши кураш гражданлар соғлиғини сақлаш, деҳқончилик маданиятини янада яхшилаш, қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ошириш ва жамоат чорвачилигини ривожлантириш ишида муҳим тадбирлардан бири эканлигини ҳисобга олиб, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми 1966 йил 6 майда «Заҳарли ёввойи ўтлар, зарпечак ва бошқа хил бегона ўтларга қарши курашни кучайтириш тўғрисида» ҳам Фармон қабул қилди. Олий Совет Президиуми ўзининг бу Фармони билан республика меҳнаткашлар депутатларининг маҳаллий Советлари зиммасига колхозлар, совхозлар ва бошқа хўжаликларда бегона ўтлар ва зарпечакка қарши курашни кучайтириш юзасидан қатъий чоралар кўриш, айрим шахсларнинг бу ишга масъулиятсизлик билан қарашлари фактига ўз вақтида барҳам бериш вазифасини юклади. Фармон заҳарли ёввойи ўтлар, зарпечак ва бошқа хил бегона ўтларга қарши кураш тадбирлари системасини бажармовчи шахсларнинг маъмурий жавобгарлигини кучайтиради.

«Диний маросимлар тўғрисидаги қонунларни бузганлик учун маъмурий жавобгарлик ҳақида» 1966 йил 28 майда қабул қилган ўз Фармонида республика Олий Совети Президиуми диний маросимлар тўғрисидаги қонунларни бузганлик учун эллик сўмгача миқдорда штраф тўлаш тартибида маъмурий жавобгарлик белгилади.

Ўша куни республика Олий Совети Президиуми «Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 145-моддасига қўшимчалар киритиш тўғрисида» бошқа бир Фармон қабул қилди ва бу Фармонда диний муассасаларни давлатдан, мактабни диний муассасалардан ажратиш тўғрисидаги қонунларни бузганлиги учун илгари ҳам суд қилинган шахсларнинг жавобгарлигини кучайтириш кўзда тутилди.

СССР Олий Совети Президиуми 1966 йил 26 июлда «Безорилик учун жавобгарликни кучайтириш тўғрисида» Фармон қабул қилди.

Меҳнаткашларнинг, жамоат ташкилотлари ва давлат органларининг безориликка қарши қатъий кураш олиб бориш зарурлиги тўғрисида билдирган жуда кўп истаклари ва талабларини эътиборга олиб, бу Фармонда безорилик ҳаракатлари учун маъмурий ва жиноий жавобгарликни кучайтириш белгилаб берилди.

Бу нарса жиноятчиликка қарши курашни кучайтиришга ва мамлакатимизда социалистик қонунчиликни янада мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Шу муносабат билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми 1966 йил 23 августда «Ўзбекистон ССР Жиноят кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» Фармон қабул қилди. безориликка қарши кураш масаласида республика қонунларини ўзгартирди. Жумладан, Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 194 ва 204-моддалари янги таҳрирда баён қилинди.

Шу билан бир вақтда, республика Олий Совети Президиуми «Безорилик учун жавобгарликни кучайтириш тўғрисида» 1966 йил 26 июлда СССР Олий Совети Президиумининг Фармони қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон ССР қонун актларини ўз кучини йўқотган деб ҳисоблаш ҳақида» Фармон чиқарди.

Иттифоқ қонунига мувофиқ, қамоқ жойлардан озод қилинган шахсларнинг ахлоқини кузатиб туриш учун ошкора маъмурий назорат олиб бориш кўзда тутилади. Бу тартиб алоҳида хавфли рецидивистларга ҳамда оғир жиноят қилганлиги учун ҳукм этилган ва ахлоқан тузалиш йўлига тушмаган ҳамда жамият учун зарарли ҳаёт кечираётган шахсларга нисбатан қўлланилади.

Маъмурий назоратнинг моҳияти шундан иборатки, милиция ходимлари назорат остидаги шахснинг ахлоқи тўғрисида маълумот талаб қилиш, уни милиция органларига чақириш, ҳар қачон ҳам назорат остидаги шу шахснинг уйига бора олиш, бундай шахсга маълум вақт давомида уйдан ҳеч қаерга кетишга рухсат бермаслик, муайян район (шаҳар)нинг баъзи аҳоли пунктларига юбормаслик ҳуқуқига эгадирлар ва шу каби бошқа чораларни кўра оладилар.

Маъмурий назорат қоидаларини бузганлик учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг шу йил 23 августда «Маъмурий назорат қоидаларини бузганлик учун жавобгарлик тўғрисида» чиқарган Фармонига биноан ўн сўмдан эллик сўмгача миқдорида штраф солиш белгиланди.

Умумиттифоқ қонунларига мувофиқ, «Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг «Маъмурий тартибда солинадиган штрафларни татбиқ этишни янада чеклаш тўғрисида»ги Фармонининг 15- моддасини тўлдириш ҳақида» республика Олий Совети Президиуми 1966 йил 23 августда чиқарган Фармон билан чет эл гражданлари ва гражданлиги бўлмаган шахслар СССР территориясида яшаш, пропискадан ўтиш ва бир жойдан иккинчи жойга кўчиш қоидаларини бузганликлари учун уларни маъмурий жавобгарликка тортиш белгиланди.

Чет эл гражданлари ва гражданлиги бўлмаган шахслар СССР территориясида маъмурий назорат қоидалари ва бир жойдан иккинчи жойга кўчиш қоидаларини қастдан бузганликлари учун Олий Совет Президиумининг «Ўзбекистон ССР Жиноят кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 1966 йил 23 август Фармонига мувофиқ уларни жиноий жавобгарликка тортиш тартиби белгиланди.

СССР Олий Совети Президиумининг Фармонига мувофиқ, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми 1966 йил 23 мартда «Ўзбекистон ССРда мактабнинг ҳаёт билан боғланишини мустаҳкамлаш ва халқ маорифи системасини янада ривожлантириш тўғрисида»ги Қонуннинг 9-моддасига қисман ўзгартишлар киритиш ҳақида» Фармон қабул қилган эди. Бу Фармон билан ўрта умумий таълим меҳнат политехника мактабларида ўқувчилар ўрта умумий ва политехника таълими ҳамда меҳнат тарбияси оладилар, шарт-шароит бўлган тақдирда эса, касб-ҳунар ҳам орттирадилар, деб белгилаб қўйилди.

Олдинги сессиядан бери ўтган давр ичида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республикамизнинг маъмурий-территориал бўлинишида баъзи ўзгартишлар қилди. Чунончи, «Ўзбекистон ССР составида янги районлар тузиш тўғрисида»ги 1965 йил 29 декабрь Фармони билан учта янги район, жумладан: Қорақалпоғистон АССРда — Тахтакўпир районни, Бухоро областида — Конимех районни, Сурхондарё областида — Бойсун районни ташкил қилинди.

Бу Фармон ҳам Ўзбекистон ССР Олий Советининг тасдиқига киритилади.

Шу ўтган давр мобайнида республика Олий Суди составида бир қанча ўзгаришлар бўлди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг 1966 йил 18 февраль Фармони билан ўртоқ Саъдулла Хўжаевич Пўлатхўжаев Ўзбекистон ССР Олий Суди Раиси вазифасини бажариб туришига рухсат этилди ва айни вақтда у Ўзбекистон ССР Олий Суди Раисининг Биринчи ўринбосари вазифасидан озод қилинди.

Олий Совет Президиуми ўзининг 1966 йил 13 майдаги Фармони билан ўртоқ Михаил Михайлович Биркиннинг республика Олий Суди Раисининг Биринчи ўринбосари вазифасини бажариб туришига рухсат этиб, уни Олий Суд Раисининг Ўринбосари вазифасидан озод қилди.

1966 йил 13 май Фармонига кўра ўртоқ Мамасодиқ Сиддиқов Ўзбекистон ССР Олий Суди Раисининг Ўринбосари вазифасини бажариб туришига рухсат этилди, 1966 йил 12 июлдаги Фармон билан эса ўртоқ Ҳафиз Шодихўжаевич Шодихўжаев Ўзбекистон ССР Олий Судининг аъзоси вазифасини бажариб туришига рухсат этилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ўртоқ Саъдулла Хўжаевич Пўлатхўжаевни — Ўзбекистон ССР Олий Судининг Раиси қилиб сайлаш, ўртоқ Михаил Михайлович Биркинни — Ўзбекистон ССР Олий Суди Раисининг Биринчи Ўринбосари, ўртоқ Мамасодиқ Сиддиқовни Ўзбекистон ССР Олий Суди Раисининг Ўринбосари ва ўртоқ Ҳафиз Шодихўжаевич Шодихўжаевни — республика Олий Судининг аъзоси қилиб сайлаш тўғрисида сизларнинг қараб чиқишингиз учун таклиф киритади.

Депутат ўртоқлар!

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисидаги барча Қонун ва Қарорларнинг лойиҳалари сизларга тарқатилган.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ана шу лойиҳаларни кўриб чиқиб, тегишли Қонун ва Қарорлар қабул қилишингизни сўрайди. **(Қарсаклар).**

БУГУН НАВОИЙ ШАҲРИДА

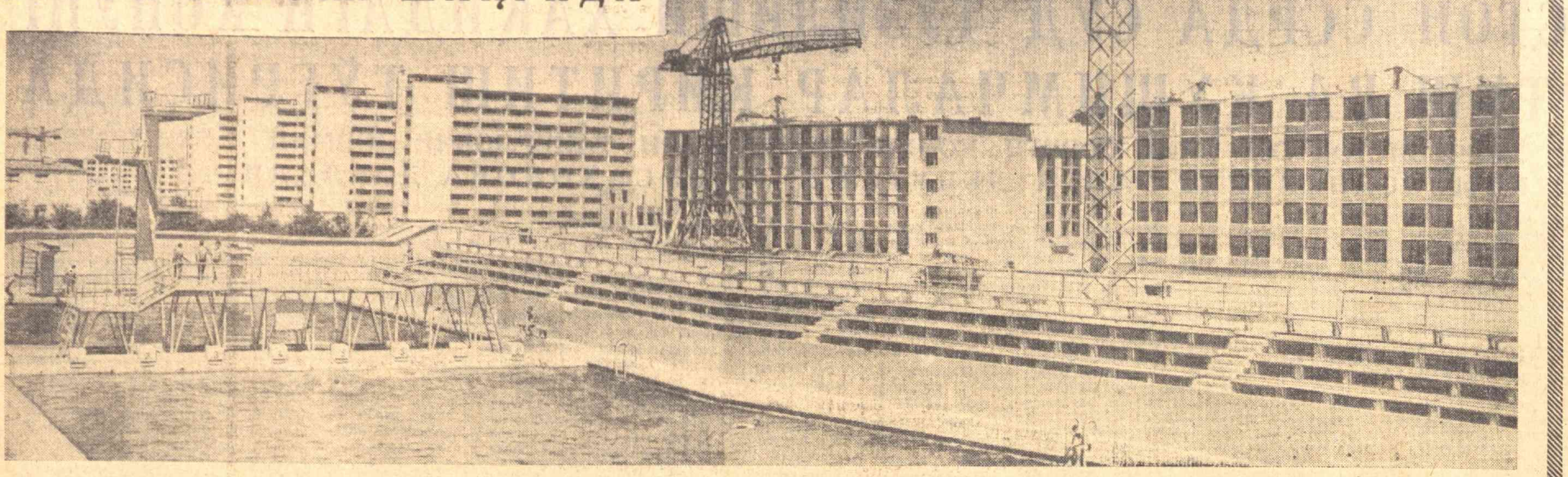

Суратда: Ленин кўчасида қурилган янги кўп қаватли уй-жойлар. Олдинда сув бассейнини кўриб турибсиз.

А. Тўраев фотоси.

ЖУРНАЛХОНЛАР КОНФЕРЕНЦИЯСИ

АНДИЖОН, 20 август. (ЎзТАГ). Андижон шаҳар партия комитетида «Ўзбекистон коммунисти» журнали журналхонларининг конференцияси бўлиб ўтди. Конференцияда партия, совет ва комсомол ташкилотларининг ходимлари, пропагандистлар, журналистлар, олий ўқув юртларининг ўқитувчилари қатнашдилар. Журналнинг бош редактори А. Д. Ивахненко доклад қилди.

Автоколонна партия бюросининг секретари З. Медникөв, медицина институти КПСС тарихи кафедрасининг ўқитувчиси, тарих фанлари кандидати З. Хатимова, шаҳар комсомол комитетининг секретари С. Саидхўжаев, «Андижанская правда» газета редакцияси партия турмуши бўлимининг мудири И. Новоженов, педагогика институтининг старший ўқитувчиси, тарих фанлари кандидати К. Қосимбековлар ўз мулоҳазалари ва журналга истакларини билдирдилар.

КОЛХОЗ СТАДИОНИ

Хазораспдаги машъал Нариманов номли колхоз правленияси спорт ишига катта эътибор беряпти. Ҳозир колхозда 10 минг томошабинга мўлжалланган стадион қурилмоқда.

С. МАШАРИПОВ.
Хоразм области.

Андижон механизаторлари Фарғона далаларида

Мусобақадош Андижон области механизаторларининг ўзаро текшириш бригадаси Фарғонага келди. «Узсельхозтехника» Андижон область бирлашмасининг бошлиғи И. Дебеньчук бошлиқ ўзаро текшириш бригадаси аъзолари пахта териш машиналарини мавсумга тайёрлаш, «Узсельхозтехника» район бирлашмалари, колхоз ва совхозларнинг устахоналарида ремонт ишларининг боришини ва дефолиацияга қандай тайёрлик кўрилаётганини текширадилар. Шунингдек мусобақадошлар механик-ҳайдовчилар малакасини ошириш учун областда қандай ишлар олиб борилаётгани билан ҳам танишадилар.

М. МАНСУРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ТАСС АХБОРОТИ

1966 йил 26 августдан 25 октябргача бўлган давр ичида Совет Иттифоқида Тинч океанининг радиуси 40 денгиз миля доираси билан чекланган ва марказининг координатлари шимолий кенгликнинг 26 градус 50 минут ва шарқий узунликнинг 176 градус 10 минут бўлган Акватория районига учирувчи ракеталар учирилади.

ТАСС ўзига берилган ваколатга асосланиб, шуни билдирадики, хавфсизликни таъминламоқ учун Совет Иттифоқи ҳукумати Тинч океанда денгиз ва ҳаво йўлларидан фойдаланаётган бошқа мамлакатларнинг ҳукуматларидан кема ва самолётлар ҳар куни сутканинг иккинчи ярмида маҳаллий вақт билан соат 12 дан соат 24 гача Акваториянинг ана шу районига ва ҳаво масофаларига кирмасликлари тўғрисида тегишли органларга кўрсатма беришни илтимос қилади.

Планетамизда

ВОҚЕАЛАР, ХАБАРЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ЎЗ ҲУҚУҚЛАРИ УЧУН КУРАШМОҚДАЛАР

ҒАРБИЙ БЕРЛИН

Ўтган ҳафта ичида Ғарбий Берлинда ишчиларнинг кўплаб ишдан бўшатилишига қарши норозилик билдириш юзасидан забастовкалар, қизғин йиғилишлар бўлди ва машинасозлик заводларининг корпуслари устига қора байроқлар тикилди. Меҳнат ҳафтаси «Борзиг» корхонаси 6000 кишилик коллективининг забастовкаси билан бошланиб, «Диваг» фирмаси ишчиларининг навбатдан ташқари ўтказилган йиғилиши билан тамом бўлди. Йиғилишда ҳозир бўлган 1000 дан ортиқ киши бу заводнинг Ғарбий Германия Киль шаҳридаги «Говальд-Верке» корхонасига қўшилишига қарши қатъий норозилик билдирди.

Концернларнинг эгалари ва шаҳардаги буржуа матбуоти ишлаб чиқариш коллективлари ишсиз қолмайди, деб даъво қилиб, ишчиларни шундан кейинги ҳаракатлардан тийиб туришга уриниб кўрдилар. Аммо Ғарбий Берлин металлистлар касаба союзи баёнот эълон қилди ва бу баёнотида шаҳар машинасозлик саноатида рўй берган ҳозирги шароитда «умидвор бўлиш» учун ҳеч қандай асос йўқ» деб таъкидлайди.

ИТАЛИЯ

Мамлакатдаги учта энг йирик касаба союз бирлашмаси — умумий итальян меҳнат конфедерацияси, Италия меҳнаткашлари касаба союзлари конфедерацияси ва Италия меҳнат союзининг чақириғига биноан, Феррара вилояти қишлоқ хўжалик ишчилари 24 соатлик забастовка ўтказдилар. Иш ташловчилар ўзларининг моддий аҳволини яхшилайдиган янги меҳнат шартномаси тузилишини талаб қилмоқдалар.

КАНАДА

6 сентябрда Канадада меҳнат куни нишонланади. Канаданинг 100 мингдан ортиқ темир йўлчиси меҳнат кунида ялпи забастовка ўтказишга қарор берди. Аммо, Квебек ва Онтарио темир йўлчилари ўз-ўзларича ишни тўхтата бошладилар. Улар иш ҳақини оширишни талаб қилмоқдалар. Канадада бу йил кураш мисли кўрилмаган даражада кучайиб, кескин тус олди. «Канадиен трибюн» газетасининг ёзишича, қимматчиликнинг авж олганлиги ва ишлаб чиқаришнинг автоматлаштирилиши натижасида ишчиларнинг ишдан бўшатилаётганлиги забастовкалар бошланишига асосий сабаб бўлди.

ЭКВАДОР

Эквадор меҳнаткашларидан икки мингга яқин киши Гуаякиль шаҳри кўчаларида «очлик юриши» ўтказдилар. Бу намойишни Гуайяс вилояти меҳнаткашлар федерацияси ташкил қилди. Намойиш охирида оммавий митинг бўлди. Митинг қатнашчилари мамлакатда авж олиб кетган қимматчиликка қарши чора кўришни ва иш ҳақини оширишни ҳукуматдан талаб қилдилар.

ЧИЛИ

ГАВАНА. Чилида тўқимачи ишчилар, Талькауано портининг балиқчилари ва Атакама вилоятидаги бошланғич мактабларнинг ўқитувчилари иш ташладилар.

Пренса Латина агентлиги мухбирининг Сантьягодан хабар беришича, иш ташловчилар сони ортиб бормоқда. Ҳозирги пайтда иш ташловчилар сони 5 минг кишидан ҳам ортиб кетди. Меҳнаткашлар иш ҳақини ошириш ва меҳнат шароитини яхшилаш учун курашмоқдалар. (ТАСС).

Яман ташқи ишлар министрлигининг норозилиги

ҚОҲИРА, 24 август. (ТАСС). Яман Араб Республикаси ҳукумати Англиянинг ҳарбий самолётлари Яманнинг ҳаво доирасини яна бузганлигига қарши норозилик билдирди.

Яман ташқи ишлар министрлигининг баёнотида уқтириб ўтилишича, Англиянинг «Хаукер хантер» типидаги самолёти 15 августда Катаба шаҳри райони устида учиб юрган. Яман ҳукумати, дейилади баёнотда, мана шу янги ҳарбий агрессияга қарши қатъий норозилик билдиради ва эҳтимол тутилган оқибатлар учун бутун жавобгарликни Британия маъмурлари зиммасига юклайди.

Макнамаранинг ғаразли режалари

БОГОТА. (АПН мухбири). АҚШ мудофаа министри Роберт Макнамара Лотин Америкасида НАТО типидаги ҳарбий блок тузиш тўғрисида таклиф киритди. Шу муносабат билан Колумбияда чиқадиган «Эль тьемпо» газетаси бу ғояни қаттиқ танқид қилиб бош мақола босиб чиқарди. Газета, жумладан, шундай деб ёзади: «Бундай блокнинг вужудга келтирилиши Лотин Америкаси мамлакатларининг манфаатларига мос келмаган бўлар эди... Бу ҳарбий иттифоқ демократик ҳукуматлар қарши чиқаётган зўр бериб қуролланишни кучайтирган бўлар эди, холос. Бизнинг қитъамиз халқларига бундай блокни вужудга келтиришнинг ҳеч қандай зарурати йўқ. Лотин Америкаси жамоатчилигининг фикри Америка давлатлари ташкилоти билан НАТО ўртасида муносабатларни мустаҳкамлаш тўғрисидаги таклифга батамом қаршидир. Ҳеч шубҳа йўқки, қонунга мутлақо зид мазкур ташкилот тўғрисида сўз юритилаётган пайтда ҳам бу қаршилик яна кескинлашади».

Шу газетанинг шарҳловчиси қуйидагича ёзади: «Ҳозир дунёда барча блокларни тарқатиб юбориш тенденцияси кучайиб кетаётган бир пайтда Лотин Америкаси билан Қўшма Штатлар ўртасида ҳарбий иттифоқ тузишга қаратилган ҳаракатлар жуда ҳам ноўрин ва зарарли бўлиб туюлади».

Хосе АРИСАЛА.

ҚАРДОШ МАМЛАКАТЛАРДА

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

Братислава шаҳар миллий комитети Петржалка янги уй-жой районини қуришнинг энг яхши лойиҳасини ишлаб чиқиш учун архитекторларнинг халқаро конкурсини эълон қилди.

Словакиянинг пойтахти Братислава Чехословакия Социалистик Республикасининг йирик маъмурий ва саноат марказидир. Братиславада уй-жой қурилиши кенг кўламда олиб борилмоқда. Уй-жой ва маъмурий бинолар қад кўтарадиган янги кўркам кварталлар Дунай соҳилидаги шаҳарнинг ҳуснига-ҳусн қўшади. Братислава аҳолиси шу беш йилликда 16.400 янги квартира олади.

10 йилдан кейин қурилиш ишлари Дунай дарёсининг ўнг қирғоғи — Петржалка районига кўчирилади.

БОЛГАРИЯ

Болгария Коммунистик партияси ва Болгария Халқ Республикаси ҳукумати ўтган йили қишлоқ меҳнаткашлари олдига 1966 йилда 6 миллион 400 минг тонна буғдой ва ембон дон, 400 минг тонна кунгабоқар уруғи ва 90 минг тонна ловия етиштириш вазифасини қўйган эди. Партия, хўжалик ходимлари ва илмий ходимларни, қишлоқ хўжалик мутахассислари ва кооператорларнинг Софияда бўлиб ўтган кенгашида бу вазифа муваффақиятли бажарилганлиги қайд қилинди. Мамлакатда дон проблемаси ҳал этилди ва ҳозир келгуси йилда бошқа бир муҳим проблемани — ем-хашак проблемасини ҳал этиш учун реал заминлар вужудга келтирилмоқда.

КХДР

Халқ Кореясининг пойтахти Пхеньянда ва унинг теварак-атрофида янги мактаблар сони йил сайин кўпаймоқда. Шу йилнинг ўзидагина 40 дан ортиқ янги бино қурилади. Беш мактаб биноси тўла-тўкис қурилиб тамомланди.

Барча бинолар қуриб битказилганидан кейин Пхеньяндаги ўқув юртларининг сони мамлакат озод қилинганидан кейинги дастлабки йилдагига нисбатан 7.4 баравар, 1954 йил охиридагига нисбатан эса 4 баравар кўпаяди.

МХР

Монголия ғарбидаги Гоби-Олтой аймоғида «Коммунизм учун» деган қишлоқ хўжалик бирлашмаси бор. Бу бирлашма традиция бўлиб қолган чорвачилик билан бир қаторда деҳқончиликни ҳам ривожлантириш мажбуриятини олган эди. Бу районнинг иқлими қурғоқ бўлса ҳам кишилар қум саҳроларида ҳаёт учун курашда ғолиб чиқдилар.

(ТАСС).

ҲОДИСА

СЕРГАК СЕРЖАНТ

Тун. Кечки сменага чиққан младший сержант Файзулла Шомуродов Чилонзор чорраҳасида турар эди. Шу пайт такси машинаси Файзулланинг ёнгинасига келиб тўхтади. Шофер шошилганча:

— Ўртоқ постовой, ана шу келаётган «ГАЗ-51» 61-75 номерли машинасини ушлаш керак. Лекин эҳтиёт бўл! Юришидан мастга ўхшайди.

Ҳақиқатан ҳам машина тўлқинлар ичида қолган қайиқдек чайқалиб, шитоб билан келарди. Файзулла шоферга машинани тўхтатишни буюрди. Лекин ҳайдовчи газни босиб, милиционердан қочмоқчи бўлди. Довюрак Файзулла югуриб машинага зўрға чиқиб олишга улгурди. У машина рамасига оёғини қўйиб, бир қўли билан кабинани маҳкам ушлаб, иккинчи қўли билан кабинани ура бошлади. Орқадан келаётган такси тезлик билан бу машинани қувиб ўтиб, олдинда кўндаланг турди.

Шундай қилиб маст шофер Р. Сафаянов ушланди ва ҳалокатнинг олди ўз вақтида олинди. Сезгир таксичи С. Содиков ва младший сержант Файзулла Шомуродовлар фалокатнинг ўз вақтида олдини олиб, довюраклик кўрсатганликлари учун жамоатчиликнинг таҳсинига сазовор бўлдилар.

Безори Р. Сафаянов эса одил суд томонидан ўз қилмишига яраша жазо олади.

И. ИБРОҲИМОВ.

ФАН ДОКТОРИ—26 ЁШДА

Новосибирскдаги Академия шаҳарчаси бундан икки йил олдин Сибирь олимлари Ленин мукофоти лауреати академик Мальцевни табриклашган эди. Мен эна шу байрамда қатнашганман. Ўшанда ёнимда бўйи унча баланд бўлмаган сарғиш сочли ёшгина йигит ўтирган эди. Машҳур математикка у кўзини узмасдан қарарди. Биз йигит билан танишганимиздан кейин Юрий Ершов академикка, унинг қобилиятига, унинг ишларига қандай чуқур ҳурмат билан муносабатда бўлаётганини тушундим... Ершов бор-йўғи бир неча ой бурун университетни тугаллаган эди. Унинг энг муҳим илмий иши диплом иши бўлган эди. Юрий уни Мальцевнинг раҳбарлиги остида тайёрлаганди.

Мана, орадан икки йил ўтди. Худди шу залда Юрий Ершов ўзининг.... докторлик диссертациясини ёқлаяпти. У фаннинг ҳали унча ўрганилмаган соҳаси — майдонларнинг элементар назариясига бағишланган эди. Юрий ўз ўқитувчиси — академик Мальцевнинг илҳомлантирувчи табассумидан руҳланган ҳолда кафедра ёнида у ёқдан-бу ёққа юрар. тадқиқотларининг моҳиятини тушунтирарди. Юрий энг мураккаб ишни танлашига ҳам ўша киши ёрдам берган

Студент Ершов алгебра билан логика туташган жойда тадқиқотлар ўтказишга қизиқиб қолди.

— Буни нима билан изоҳлаш мумкин? «Математик гўзаллик тўғрисидаги хаёлпарастлик биланми ёки абстракт мулоҳазалар юритишга мойиллик биланми?

— Бу ҳеч қандай аҳамияти йўқ нарса, — ҳазиллашди Ершов, — Ҳар эҳтимолга қарши бир оз тўхтаб туринг-а...

Юрий жуда ҳам ажойиб бир воқеани эслаб қолди. Новосибирскда ўрта мактабни тугатгандан кейин у Москвага — машҳур «физтех» — физика-техника институтига кириш учун кетди. Олдин ҳаммаси муваффақиятли эди. Физика ва математикадан ёзма ишларда беш баҳолар олди. Математикадан оғзаки имтиҳонда эса бўлажак доктор йиқилиб қолди. Ҳа, шундай бўлган эди. Жуда кўп савол беришди. Юрий тўғри жавоб берарди, бироқ имтиҳон қилувчилар — ёш аспирантлар киноя қилишарди: «масалаларни ечиш усулингиз жуда ҳам оддий».

Ершов Новосибирскка қайтиб келгандан кейин заводга токарь бўлиб жойлашди. Кундузи ишлади, кечқурунлари масалаларни ечди. Сўнг университетга кирди.

— «Физтех» тўғрисида афсусланмайсизми?

— Ёмонликсиз яхшилик йўқ. Балки шунинг учун ҳам мен математик бўлгандирман...

Новосибирск университетининг ректори академик И. Векуа Ершовнинг илмий изланишлари характери тўғрисида шундай деб ёзган эди:

«Студент Ю. Ершов ҳали тўртинчи курсдаёқ академик А. Мальцев раҳбарлигида математика институтининг алгебра бўлимида иш бошлаган эди. У қатор тадқиқотлар қилди, уларнинг натижалари илмий журналларда эълон қилинди... Ю. Ершов университетни тугаллаши биланоқ математика институти алгебра бўлими ходимлари коллективининг тўла ҳуқуқли аъзоси бўлиб қолди».

Университетни тугаллагандан ярим йил ўтгандан кейин Юрий кандидатлик диссертациясини ёқлади. Унинг мавзуси «Ечиладиган ва ечилмайдиган назариялар» деб аталарди.

Яна янги изланишлар бошланди. Калифорнияда Альфред Тарский раҳбарлигида бир группа машҳур математиклар бу назария учун у ёки бу масаланинг ечилиш ёки ечилмаслиги тўғрисида хулоса чиқариш имконини берадиган методни топиш устида иш олиб боришарди. Американиклар бу ишни кўпдан бери давом эттиришарди. Бироқ, у ҳал қилиниши қийин бўлган масалалардан бўлиб чиқди.

Академик Мальцев Ершовга ишонганларнинг биринчиси бўлди ва унинг океан орқали келишилмаган жанжалини қўллаб-қувватлади. Орадан бир йил ўтди. Ершов семинарда ўз назариясини тўла исботлаб чиқди. Сўнгра доклад «Алгебра ва логика» журналида эълон қилинди.

Яна бир учрашув ёдимга тушиб қолди. Юрий мени уйига таклиф қилган эди. Суҳбат математикадан бутунлай бошқа томонга бурилиб кетди. Туристик юришлар, фотография ва кино ҳақида суҳбатлашди. Юрий икки нарсага ишқибозлигини айтиб қолди. У кино аппарати билан математика олимпиадаларига ишқибоз экан. У Якутскка борганида Бутунсибирь ўқувчи-математиклар мусобақасининг якунловчи турида қатнашиш учун истеъдодли болани олиб келди. Ҳозир у физика-математика мактабида таълим олмоқда.

Докторлик диссертациясини ёқлаш қарсакларсиз ўтди. Бироқ, бари бир у расмий оппонентларнинг нутқларида ҳам «Жуда ҳам чуқур изланиш натижаси», «Бу математикага қўшилган муҳим ҳисса»), мамлакатнинг асосий математика маркази — Стеклов номли институтнинг рецензиясида ҳам («Ершовнинг иши буюк докторлик диссертацияси ҳисобланади»), дўстларнинг қизғин табрикларида ҳам, А. Мальцевнинг «программадан ташқари» нутқида ҳам сезилиб турди. Академик кишилар учун вақт муҳим ўлчов бирлиги деб айтди. У йиллар билан эмас, балки қилинган ишлар миқдори билан ҳисобга олинади.

Вақт ҳисоби физика-математика фанлари доктори Юрий Ершовнинг фойдасига бўлмоқда. 26 ёшга чиққунга қадар у фанни ривожлантириш учун кўпгина ишлар қилди.

Борис ВЛАДИМИРОВ,
(АПН).

ТОШКЕНТ СЕЙСМИК СТАНЦИЯСИ ХАБАР БЕРАДИ

Тошкент сейсмик станция аппаратлари 24 август соат 5-23 минутдан 25 август кун бўйи бирор марта ҳам ер қимирлаганини қайд қилмади.

ОБ-ҲАВО

Бугун кундузи республиканинг кўпчилик районларида ёғингарчилик бўлмаслиги, Фарғона водийсининг тоғлик районларида кечқурун момақалдироқ бўлиши кутилади. Қорақалпоғистон АССР, Хоразм области ва Фарғона водийсида 30-35, айрим жойларда 33-38 даража иссиқ бўлади.

Тошкентда ҳаво булут бўлиб турсада, ёғингарчилик бўлмайди, ҳарорат кечаси 19-21, кундузи 35-37 даража иссиқ бўлади.

Редактор ўринбосари
Ҳ. НУРУЛЛАЕВ.

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

7.55 — Профилактика ва саломатлик (рус.). 8.25 — Лирик концерт. 9.30 — Фортепьяно пьесалари. 11.10 — «Археолог» (радиоочерк). 11.25 — Чолғу куйлари. 12.50 — Химия ва ҳосилдорлик (рус.). 13.30 — Эстрада қўшиқлари. 16.15 — Концерт (А. Дзегелёнка асарларидан). 17.00 — Концерт. 18.10 — Гайдн темаларига вариация. 19.20 — Болгар куйлари (Болгария маданияти декадаси олдидан). 20.00 — Беш йиллик марралари (рус.). 20.10 — Куйлар. 20.45 — Колхоз ва совхозларни мукаммал техника билан таъминлайлик (рус.). 21.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун). 22.00 — Дунё воқеалари. 22.10 — Куйлар. 22.40 — М. Горький. «Она» романидан парча. 23.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари талабига мувофиқ).

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар.** 18.20 — **Қизил елканлар** (ёшлар учун). 19.00 — **Здоровье** (илмий-оммабоп программа). 19.40 — **Момақалдироқ сари** (бадиий фильм).

20.50 — **Эртаги кун программаси.**

Ўзбек тилида: 20.55 — **Телевизион янгиликлар.** 21.10 — **Теримга намунали тайёрланайлик** (қишлоқ хўжалик ходимлари учун). 21.25 — **Партиянинг содиқ фарзанди** (Акмал Икромов). 21.55 — **Ленин комсомоли лауреатлари** («Ёшлик» студияси).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 19.05 — **Адабий топишмоқ** (мактаб ўқувчилари учун). 19.35 — **Тошкент янгиликлари.** 19.45 — **Фан ва дин зилзила ҳақида.** 20.05 — **Яна қора сўқмоқ бўйлаб** (ҳужжатли фильм). 20.25 — **Жарангли торлар** (концерт).

Рус тилида: 20.55 — **Хотиралар кечаси** (ҳужжатли фильм). 21.15 — **Тошкент янгиликлари.** 21.25 — **Қурувчилар учун концерт** (бадиий ҳаваскорлар ижросида). 21.55 — **Ташландиқ бола** (бадиий фильм).

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 26/VIII да **Бағритош,** 27/VIII да **Қалам қошлигим.**

Ҳамза номли Ленин орденли
ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА
2 сентябрдан
қирқ еттинчи
театр мавсуми
ОЧИЛАДИ.

«ПОЛИТОТДЕЛ» КОЛХОЗИ СТАДИОНИДА

26 август кеч соат 6 да Совет Иттифоқи биринчилиги учун «А» классидаги: «Политотдел» (Тошкент области) — «Звезда» (Пермь) командалари ўртасида

ФУТБОЛ

Навоий номли театрдан (Революция сквери орқали) ва Қўйлиқдан стадионга махсус автобуслар қатнайди.

В. И. Ленин номли
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
вакант вазифаларда ишлаш учун
КОНКУРС
ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Кафедра мудирлари: криминалистика, умумий таълим фанлари кафедраларига;

кафедра доцентлари: фалсафа, сиёсий иқтисод, педагогика, граждан ҳуқуқи ва процесси, табиий география, литология, туташ муҳитлар механикаси, олий математика, тупроқшунослик кафедраларига;

кафедра старший ўқитувчилари: фалсафа, сиёсий иқтисод, чет тиллар, давлат ва ҳуқуқ тарихи, немис филологияси, табиий бирикмалар химияси, гидрогеология, радио-физика кафедраларига;

кафедра ўқитувчилари ва ассистентлари: фалсафа, чет тиллар, инглиз филологияси, қурилиш гидрологияси немис филологияси кафедраларига.

Конкурс муддати — 11/IX гача.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Карл Маркс кўчаси, 32-уй, кадрлар бўлими.

ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ ИНЖЕНЕРЛАРИ ИНСТИТУТИ
профессор-ўқитувчилар составининг вакант вазифаларида ишлаш учун эълон қилинган
КОНКУРС МУДДАТИНИ
(газетанинг 28/VII сонини қаранг)
1 сентябргача давом эттиради.
Ариза билан ҳужжатларни тақдим қилиш учун адрес: Тошкент шаҳар, Учитель кўчаси, 39-уй, кадрлар бўлими.

Бизнинг адрес ва телефонлар СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ. «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914 В39323. Масъул секретарь — В34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — В37263. Партия турмуши — В33469. В37221. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31216. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В33480. Совет қурилиши — В31258. Қишлоқ хўжалиги — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В35451. Маҳаллий ахборот — В30251. В30252. В30253. В30254. В30255. В30256. В30257. В30258. Ёшлар ишлари ва хатлар — В39005. В33553. Иллюстрация бўлими — В34524. Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В38142. Коммутатор — В30249. В30250.

№ 194. ИНДЕКС 64543. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Р. 05988.